

Onderzoeksrapport in opdracht van gemeente Rotterdam

Geweld in het collectief geheugen

Een onderzoek naar veiligheidsbeleving in Beverwaard

11 april 2023

Krista Schram

Marnix Eysink Smeets

Foto: Jan van der Ploeg

Geweld in het collectief geheugen

Een onderzoek naar veiligheidsbeleving in Beverwaard

Auteurs Krista Schram, Marnix Eysink Smeets

Onderzoekslijnen Publiek Vertrouwen in Veiligheid

Soort object Onderzoeksrapport in opdracht van gemeente Rotterdam

Datum 11 april 2023

Met dank aan:

Opdrachtgever gemeente Rotterdam: Berna Kousemaker (Senior projectleider Subjectieve veiligheid), Annemarie Fongers (Accounthouder IJsselmonde), Cüneyt Zeman (Projectleider Wijkactieplan Beverwaard), Helene Susette Mast (Wijknetwerker Beverwaard), Bert van Duuren en Krista van der Schee (Wijkmanagers)

(Straat-)interviewers: Annemarie Fongers (Accounthouder IJsselmonde), Annemarie Saat (House of Hope, teamleider Beverwaard), Aletta Klein (Buurtsteunpunt), Beniam Ehdego en Sam Fortes Neves (jongerenwerkers Stichting JOZ), Berna Kousemaker (Senior projectleider Subjectieve veiligheid, gemeente Rotterdam), Bert van Duuren (wijkmanager), Cüneyt Zeman (Projectleider Wijkactieplan Beverwaard, gemeente Rotterdam), Ellen van Oorschot (Sociaal beheerder Woonbron), Engracia Vliet, Marja van Heijzen, Latoya IJzendoorn en Leonard Pavion (Wijkraad)), Helene Susette Mast (wijknetwerker), Ronald Schouten (directeur Gerseer en Wijkplatform Likejewijk), Sharmin Hussain en Faissal Akaane (stagiairs gemeente Rotterdam), Ton van den Berg (bewoner)

Medewerkers van het Kenniscentrum Recht & Veiligheid van Hogeschool

Inholland: Martin Blaakman (associate lector Toegang tot Recht), Havva de Bruin – Kazbogan, Koen Lankhaar, Jossian Zoutendijk, Tineke Hendrikse, Marius Koelink ((docent-) onderzoekers), Sjoerd Keus, Emma Koudstaal, Kalten Rodriguez (stagiairs Integrale Veiligheidskunde), Saskia Siwoeh (teamondersteuner)

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Veiligheidsbeleving in kort bestek	7
2.1 Veiligheidsgevoel en veiligheidsbeleving: waar hebben we het over en waar komt het vandaan?	7
2.2 Relevantie in de stedelijke samenleving	10
3. Het onderzoek	12
3.1 Doelstelling en onderzoeksvragen	12
3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze	12
3.1.1 <i>Verkennde fase</i>	13
3.1.2 <i>Verdiepende fase</i>	14
3.3 Onderzoekperiode	15
4. Veiligheidsbeleving in Beverwaard: verkennende fase	16
4.1 De wijk in het kort	16
4.2 Veiligheid(sbeleving) in Beverwaard volgens de cijfers	16
4.3 Wat zeggen de bewoners?	17
4.3.1 <i>Beleving van de buurt en de veiligheid</i>	17
4.3.2 <i>Oordeel over het optreden van de overheid</i>	20
4.3.3 <i>Onveilige plekken</i>	22
4.3.4 <i>Wie lijken zich het meest onveilig te voelen?</i>	23
4.4 Wat zeggen professionals en leden van de wijkraad?	23
4.5 Wat zien we in de media?	25
4.6 Conclusies verkennende fase	25
5. Veiligheidsbeleving in Beverwaard: de verdiepende fase	26
5.1 Beleving van de buurt en de veiligheid	26
5.2 Onveilige plekken	27
5.3 De rol van social media en ouders	28
5.4 Tussenconclusie	29
6. Verdiepende analyse	30
7. Conclusies	32
8. Aanbevelingen	34
Bronnen	36
Bijlagen	37
Bijlage 1 Topiclijst straatgesprekken bewoners	38
Bijlage 2 Overzicht deelnemers groepsinterviews	39
Bijlage 3 Topiclijst groepsinterviews	40
Bijlage 4 Topiclijst interviews jeugd	41
Bijlage 5 Overzicht geïnterviewde sleutelfiguren	42
Bijlage 6 Ontwikkelingen subjectieve veiligheid in het wijkprofiel: grafieken	43

Samenvatting

De gemeente Rotterdam is het project 'Maak je wijk' gestart. Doel van het project is een participatieve wijkaanpak te ontwikkelen om de veiligheidsbeleving te versterken, met name in die wijken waar de veiligheidsbeleving van de inwoners, volgens de cijfers in het wijkprofiel, slecht is. Beverwaard is in dit kader gekozen als één van de wijken waarmee wordt gestart.

Het lectoraat Publiek Vertrouwen in Veiligheid is bij aanvang van het gemeentelijke project gevraagd in kaart te brengen waar, wanneer en bij wie vooral sprake is van onveiligheidsbeleving in Beverwaard en inzicht te krijgen in de factoren die daarop van invloed zijn. Het onderzoek moet aanknopingspunten bieden voor het ontwikkelen van concrete perspectieven om die veiligheidsbeleving waar nodig en mogelijk te verbeteren.

Gesprekken met in totaal 180 bewoners, elf ambtenaren en wijkprofessionals en vijf sleutelfiguren vormden de kern van dit onderzoek, aangevuld met analyses van de cijfers in het wijkprofiel, observaties en het beeld in de (sociale) media.

Uit het onderzoek komt naar voren dat **geweld** een centrale rol speelt in de veiligheidsbeleving van bewoners. Dit geweld wordt vooral in verband gebracht met (jeugd)groepen die zich ophouden in de wijk, onder andere rond het winkelcentrum aan de Oude Watering. Het winkelcentrum komt mede om die reden naar voren als een '*signal place*'; een drukbezochte plek die bewoners de indruk geeft dat het met de veiligheid in wijk de verkeerde kant op gaat. Verder laat het onderzoek zien dat vooral jongeren en ouders zich zorgen maken over **messengeweld** door jeugdgroepen. Jongeren zijn bang slachtoffer te worden, waardoor zij bepaalde plekken - vooral 's avonds - liever vermijden. Bij ouders leeft ook de angst dat hun kind zich aansluit bij een jeugdgroep en zelf een mes gaat dragen of - erger - gebruiken. Zij nemen veelal controlerende maatregelen om hun kinderen tegen (meedoen aan) messengeweld te beschermen.

Het steekincident in 2021 waarbij een 15-jarige jongen in Beverwaard om het leven kwam, is van grote invloed op de veiligheidsbeleving van bewoners. De impact kan echter niet los worden gezien van de context waarbinnen dit incident zich voordeed. Geconcludeerd wordt dat geweld een belangrijke rol speelt in de geschiedenis van Beverwaard en zich heeft genesteld in het **collectieve geheugen** van de wijk. Dat maakt dat bewoners incidenten zoals rond de 15-jarige niet zien als een eenmalige gebeurtenis, maar als onderdeel van een grotere dreiging die voor meer (jonge) bewoners boven de wijk hangt. Verder wordt geconcludeerd dat de (fysieke) afstand die bewoners tot de politie ervaren onveiligheidsbeleving versterkt. Tot slot is gebleken dat de veiligheidsbeleving van jongeren ook wordt beïnvloed door wat zij zien en meemaken op social media.

Vanwege het structurele karakter van de geweldscriminaliteit in Beverwaard wordt allereerst geadviseerd daarop een integrale aanpak te ontwikkelen waarbij aandacht is voor repressie, preventie en curatie. Daarbij wordt het belang benadrukt van een (wijk)politie die opereert in de haarvaten van de wijk en zichtbaar acteert op situaties waar bewoners zich zorgen over maken. Verder wordt aangeraden op korte termijn te beginnen met een zichtbare en geloofwaardige aanpak van de belangrijkste '*signal place*': het winkelgebied aan de Oude Watering. Dat vraagt om een integrale aanpak van de problemen die op die plaats zijn geconstateerd en kan Beverwaarders al op korte termijn de boodschap geven dat het de gemeente 'menens' is met het verbeteren van de veiligheid. Tot slot wordt geadviseerd om de bewoners zelf en de sterke sociale cohesie in de wijk als startpunt te nemen van alle te ondernemen acties. Daarbij is het de uitdaging het collectieve geheugen dat zich rond geweldscriminaliteit heeft gevormd niet verder te versterken. Geadviseerd wordt daarom juist ook om acties te ondernemen en te faciliteren die **de kracht van de wijk** zichtbaar maken en verder versterken.

1. Inleiding

De gemeente Rotterdam is het project '*Maak je wijk*' gestart. Doel van het project is een participatieve wijkaanpak te ontwikkelen om de veiligheidsbeleving te versterken, met name in die wijken waar de veiligheidsbeleving van de inwoners relatief slecht is.

De gemeente ziet namelijk in het Wijkprofiel Rotterdam (2014-2020)¹ dat de kloof tussen de objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid steeds groter wordt. Terwijl de objectieve veiligheid door de jaren heen gestaag is verbeterd, is de subjectieve veiligheid in een aantal wijken sterk gedaald. Bewoners voelen zich daar minder veilig dan je op basis van de objectieve cijfers zou verwachten.

Uit onderzoek is echter bekend dat een gevoel van veiligheid beïnvloed wordt door uiteenlopende factoren. Ervaring met 'criminaliteit' ('objectieve veiligheid') is er daar slechts één van. Persoonlijke factoren, zoals leeftijd, geslacht, gezondheid, veerkracht en sociale status spelen minstens zozeer een rol. Maar ook sociale cohesie, de kwaliteit van de buitenruimte, het vertrouwen in en zichtbaarheid van de overheid, berichtgeving in de media of het algemeen maatschappelijk klimaat zijn van invloed.

De gemeente Rotterdam geeft aan dat dergelijke inzichten al ingang hebben gevonden in het werk van de gemeente zelf en dat van haar maatschappelijke partners. Daarbij is grote vooruitgang geboekt. Zo is de manier van communiceren over veiligheid in de loop der jaren aangepast, en bij het werken in de wijken wordt niet alleen meer gekeken naar de objectieve veiligheid, maar steeds vaker ook naar de achterliggende gevoelens van onveiligheid. Dat stemt de gemeente Rotterdam tot tevredenheid, maar tegelijkertijd beseft men 'er daarmee nog niet te zijn'. Zoals hiervoor aangegeven laat het Wijkprofiel immers zien dat de score op veiligheidsbeleving in bepaalde wijken structureel laag is en/of blijft dalen.

Met het project *Maak je wijk* wil de gemeente Rotterdam daarom een volgende stap zetten. Het project ging in 2022 van start in twee wijken:

- Pendrecht (ongeveer 12.000 inwoners verspreid over vier buurten)
- Beverwaard (ongeveer 12.000 inwoners verspreid over vijf buurten)

De projectleider van het project ziet onderzoek naar de veiligheidsbeleving van inwoners van deze wijken als een essentieel onderdeel van het project en heeft ons lectoraat gevraagd dit onderzoek uit te voeren. In deze rapportage doen wij verslag van de uitkomsten van het onderzoek dat wij in Beverwaard hebben uitgevoerd.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een kort overzicht van wat uit de wetenschap bekend is over veiligheidsbeleving: wat het is, hoe het tot stand komt en – vooral – waarom het relevant is voor de kwaliteit van de stedelijke samenleving.

In hoofdstuk 3 geven wij een verantwoording van het – in twee fasen - uitgevoerde onderzoek.

Hoofdstuk 4 bevat de beschrijving van onderzoeksbevindingen uit de verkennende fase. In hoofdstuk 5 volgen de bevindingen uit de verdiepende fase. In hoofdstuk 6 wordt vanuit een breder perspectief gereflecteerd op het veldwerk en de bevindingen. In hoofdstuk 7 en 8 worden conclusies gepresenteerd en aanbevelingen gedaan. De

¹ Bij de start van het onderzoek waren de cijfers in het Wijkprofiel voor 2022 inmiddels ook bekend. Deze hebben wij in onze secundaire analyses meegenomen.

aanbevelingen hebben tot doel richting (mee) te geven bij de ontwikkeling van interventies in het kader van het gemeentelijke project *'Maak je wijk'*.

2. Veiligheidsbeleving in kort bestek

In dit hoofdstuk schetsen we kort – en op een populairwetenschappelijke manier – wat kernpunten van het fenomeen ‘veiligheidsbeleving’. Het zijn punten om mee rekening te houden bij het onderzoeken, duiden én beïnvloeden van dat fenomeen. We gaan kort in op wat het is, waardoor het ontstaat en welke gevolgen het kán hebben in de stedelijke samenleving. Het vormt ook het theoretisch kader dat wij gebruiken bij het uitvoeren van het onderzoek.

2.1 Veiligheidsgevoel en veiligheidsbeleving: waar hebben we het over en waar komt het vandaan?

In het dagelijks spraakgebruik wordt vaak gesproken over het *veiligheidsgevoel* van mensen. Dat vormt echter maar één onderdeel van het bredere begrip *veiligheidsbeleving*. Dat is de totale set van gedachten, oordelen, gevoelens rond veiligheid, mét de daarmee samenhangende gedragingen. Bij de gedachten gaat het dan bijvoorbeeld om de inschattingen van mensen van de aard en omvang van criminaliteit of wanordelijk gedrag in de buurt en van het risico daarvan slachtoffer te worden. Bij de gevoelens gaat het om angst, onzekerheid, of verontwaardiging, maar vaak ook om boosheid. Mensen passen op basis van die gedachten en gevoelens tenslotte ook vaak hun houding en gedrag aan. Door een blokje om te lopen, door niet alleen de straat op te gaan, door te praten met anderen over wat men ervaart of door samen wat beter op te letten op wat er in de buurt gebeurt. Maar soms ook door andere groepen dan henzelf te mijden, te verhuizen of zelfs anders te gaan stemmen. Die gedachten, gevoelens en gedragingen hangen sterk met elkaar samen. Het *veiligheidsgevoel* kan daarom het beste begrepen worden door de blik te richten op die bredere *veiligheidsbeleving*.

Een gevoel van onveiligheid komt niet alleen maar door criminaliteit

In de beleidspraktijk wordt vaak aangenomen dat een gevoel van onveiligheid rechtstreeks voortkomt uit het niveau van criminaliteit in een specifieke situatie. Dat betekent dat er meteen een vergelijking wordt gemaakt tussen de (gemeten) veiligheidsbeleving en de (gemeten) criminaliteit. En dan wekt het nogal eens verbazing dat de veiligheidsbeleving zich redelijk los kan ontwikkelen van de geregistreerde criminaliteit. Daar zijn meerdere verklaringen voor. Ten eerste komt het gevoel van onveiligheid voort uit een inschatting van wat er *kan* gebeuren. Criminaliteit kan daarvoor een aanwijzing zijn, maar ook zonder dat er al sprake is van werkelijke criminaliteit kan een omgeving veel signalen bevatten die wijzen op een *risico*. Op die signalen komen wij nog terug. Een (hoog) gevoel van onveiligheid kan er ook toe leiden dat delicten niet worden aangegeven. Of dat mensen zich zó beperken in hun gedrag dat zij inderdaad minder slachtoffer worden, maar op een manier die hen overmatig beperkt. In beide gevallen lijkt op basis van de politiestatistieken dat er weinig aan de hand is, terwijl dat juist *voortkomt uit* een hoog gevoel van onveiligheid.

Het resultaat van twee inschattingen

In de kern is veiligheidsbeleving het resultaat van een optelsom van twee inschattingen die mensen continu maken, meestal automatisch en onbewust. De eerste inschatting is

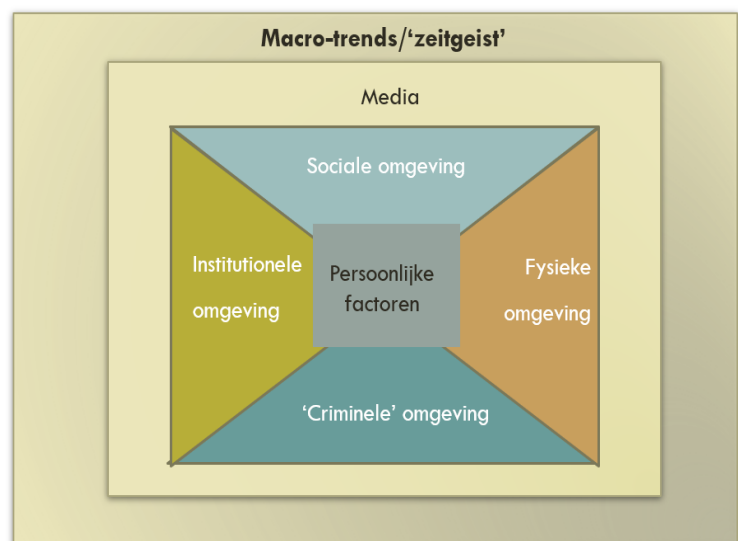
wat zijn de risico's en bedreigingen? De tweede inschatting is: *(hoe) kan ik die hanteren?*

Het beeld van de *risico's en bedreigingen* kan in de eigen buurt bijvoorbeeld ontstaan door het concreet zien van overlast en criminaliteit of van gedragingen die daarop kunnen wijzen. Of door het daarover horen van vrienden en bekenden. Maar het kan ook komen door tekenen van verloedering in de fysieke omgeving of door de aanwezigheid van 'andere' mensen die lastig in te schatten zijn. Of door het optreden van instanties en door het zien van mediaberichten over onveiligheid bijvoorbeeld.

Bij de inschatting van de manier waarop en mate waarin *die risico's te hanteren* gaat het allereerst om de mate waarin mensen *zelf* denken in staat te zijn de dreiging af te wenden of de gevolgen ervan te dragen. Maar het gaat ook om wat men denkt dat anderen zullen doen, zoals buurtgenoten of mensen uit het eigen netwerk. Of wat instanties doen of zullen doen, zoals politie, de gemeente, de woningbouwvereniging.

De inschattingen ontstaan in een complex samenspel van signalen en factoren

De inschattingen die we hierboven beschreven ontstaan door een complex samenspel van uiteenlopende factoren uit de omgeving én van factoren die voortkomen uit met eigenschappen van de personen zelf. Die factoren hebben we grafisch samengevat in onderstaand schema, wat we hierna nog zullen toelichten. Elke keer weer blijkt de veiligheidsbeleving in een specifieke situatie te berusten op een complex samenspel van meerdere factoren uit het schema. Die factoren en dat samenspel kunnen in een andere situatie weer heel anders zijn. Dat heeft – ook voor de situatie in Beverwaard, ook voor dit onderzoek – een belangrijke consequentie: veiligheidsgevoel kan alleen goed begrepen worden door die heel systematisch op een zo concreet mogelijk niveau te bekijken, zoals op het niveau van een wijk of buurt. Dat is dan ook de insteek die in dit onderzoek zal worden genomen.

Figuur 1 factoren die van invloed zijn op de veiligheidsbeleving. Uit: Eysink Smeets (2013)

In het onderstaande lichten we de verschillende velden uit het schema nog even verder toe.

Situationele factoren

Allereerst zijn de kenmerken van belang van de situatie waarin het veiligheidsgevoel zich vormt. Zoals de kenmerken van een buurt. Die *situationele factoren* liggen in vier omgevingen:

1. De *sociale omgeving*. Het gaat hier om de bevolkingssamenstelling, de mate waarin deze stabiel is of verandert en kenmerken zoals sociale cohesie en de sociale controle. Is er sprake van onderlinge bekendheid en betrokkenheid?

Voelen mensen zich thuis? In hoeverre ervaren mensen collectieve redzaamheid?

2. Dan de *fysieke omgeving*. Is de omgeving overzichtelijk, beheersbaar, voorspelbaar en aantrekkelijk? Straalt deze uit dat er voor wordt gezorgd? En is het voor de juiste personen toegankelijk of juist ontoegankelijk?
3. Met de *criminele omgeving* bedoelen we overlast gevend gedrag of criminaliteit en de tekenen die daarop kunnen wijzen, zoals de aanwezigheid van mensen of symbolen die met criminaliteit of asociaal gedrag geassocieerd worden. Wat vooral doorwerkt in de veiligheidsbeleving zijn delicten of vormen van overlast die mensen de indruk geven dat de sociale, morele of fysieke orde in hun omgeving in gevaar is: zogenaamde *signal crimes*.
4. Met de *institutionele omgeving* bedoelen we de organisaties en professionals die – direct of indirect – iets aan de veiligheid kunnen doen. Lijken zij de door burgers ervaren onveiligheid te zien, te begrijpen en er iets aan te doen? Een – in de ogen van de burgers – adequate manier van handelen kan het veiligheidsgevoel versterken, als dit niet het geval is kan het ook het veiligheidsgevoel verslechteren.

Persoonlijke factoren

Hoe de inschattingen van mensen uitpakken heeft niet alleen te maken de signalen uit hun omgeving, maar ook in hoge mate met henzelf. Zien zij zichzelf (of hun naasten) als aantrekkelijk slachtoffer? Hebben zij een grote behoefte aan voorspelbaarheid en orde, of kunnen zij relatief gemakkelijk omgaan met onzekerheid? Denken zij een dreiging of de gevolgen daarvan het hoofd te kunnen bieden? Dat soort aspecten verklaart een aanmerkelijk deel van verschillen in veiligheidsbeleving tussen mannen en vrouwen of ouderen en jongeren, maar ook tussen mensen (of buurten) met een sterkere of minder sterke sociaaleconomische positie. Daarbij wordt de beleving van *sociale* (on)veiligheid mede aangeblazen door een beleving van meer *existentiële* (on)veiligheid.

Heb je toch al het gevoel dat je ‘in de hoek zit waar de klappen vallen’, dan kan dit ook naar boven komen in een grotere gevoeligheid voor sociale (on)veiligheid. De persoonlijke factoren hebben een aanmerkelijk effect op de veiligheidsbeleving, maar zijn vanuit het beleid maar beperkt te beïnvloeden. Desondanks is het wel van belang om deze factoren per buurt in kaart te brengen, omdat de bevolkingssamenstelling verschillen in veiligheidsbeleving tussen buurten (mede) deze verschillen kan verklaren.

Media

Tenslotte worden de inschattingen van mensen (van zowel dreiging en risico als van de mogelijkheid daar wat aan te doen) gevoed door berichten uit de media. Daarbij moeten we natuurlijk ook rekening houden met social media. Die hebben de manier waarop mensen zich een beeld vormen van de veiligheid waarschijnlijk sterk veranderd, óók doordat het de mogelijkheid voor mensen om hun ervaringen en angsten te delen sterk hebben vergroot. Tegelijk bieden sociale media nieuwe manieren om onveiligheid het hoofd te bieden, bijvoorbeeld door vormen van collectieve participatie.

Macro-trends en ‘Zeitgeist’

Algemene trends in de samenleving, waaronder ook ongenoegen en zorg over de richting waarin de samenleving zich ontwikkelt (‘Zeitgeist’) kunnen tenslotte ook de beleving van veiligheid beïnvloeden. Dat speelt vermoedelijk wat minder mee in de veiligheidsbeleving in een specifieke situatie (zoals de eigen buurt), maar wel in de

beleving van veiligheid 'in het algemeen'. Op dat verschil gaan we in het navolgende nog even in.

Veiligheid in de buurt, de stad, het land

Mensen maken meerdere inschattingen van de veiligheid. Van de veiligheid in hun eigen, directe nabijheid, zoals in hun eigen buurt. Van de veiligheid 'verderop', zoals die in de hele stad. Men maakt ook, nog algemener, een inschatting van de veiligheid 'in het land'. Daarbij is vrijwel altijd te zien dat men de veiligheid als steeds 'slechter' inschat naarmate het verder weg is. Meerdere factoren dragen daaraan bij, maar een belangrijke is dat men bij het beeld 'verder weg' steeds minder kan putten uit eigen ervaring, maar af moet gaan op wat men van anderen – zoals via de media – hoort.

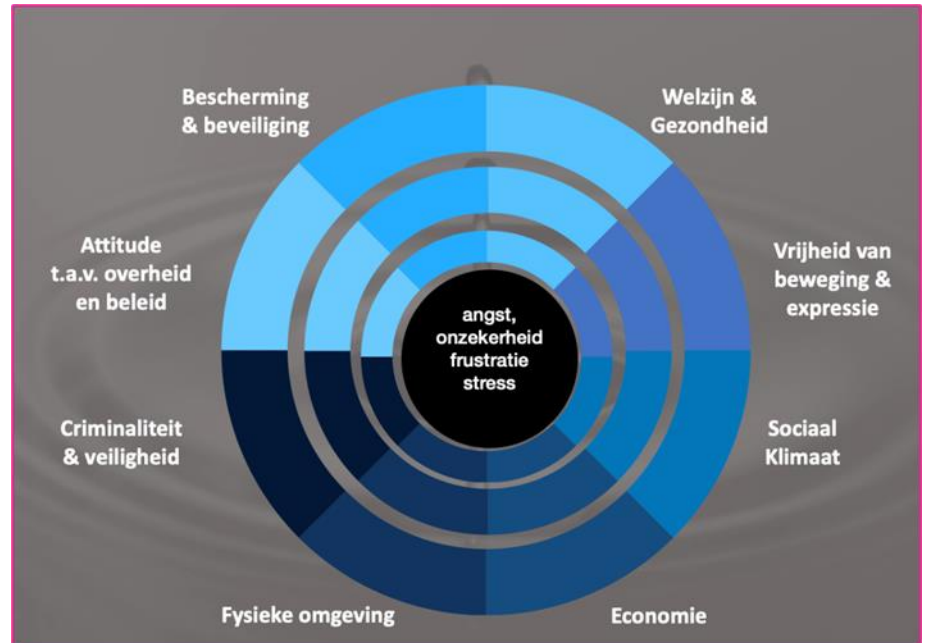
2.2 Relevantie in de stedelijke samenleving

Als mensen de dreiging (met de mogelijke gevolgen daarvan) als kleiner inschatten dan de mogelijkheden om die (zelf of met anderen) het hoofd te bieden zien mensen wellicht wel een risico, maar zonder veel verdere consequenties. Men ziet het als een hanteerbaar risico en stelt hooguit op een heel functionele manier z'n gedrag wat bij, zonder dat dat verder schadelijke consequenties oplevert. Voor de meeste mensen en de meeste buurten in Nederland is dat de meest voorkomende situatie. Het wordt alleen anders als mensen relatief veel onveiligheid ervaren: dan kunnen aanpassingen van zowel houding als gedrag volgen die zowel het eigen welzijn als het functioneren van de buurt aantasten.

Een hoog gevoel van onveiligheid kan allereerst de manier waarop mensen hun omgeving bekijken beïnvloeden. Sommigen worden alerter en gevoeliger voor tekenen van onveiligheid, waardoor zij alleen maar nóg meer tekenen van onveiligheid oppikken. Anderen wenden juist de blik af, trekken zich terug op zichzelf of ontkennen liever de signalen om hen heen. Interpersoonlijk vertrouwen neemt af, wantrouwen neemt toe. Mensen vermijden risicovolle plaatsen of tijden en/of nemen preventieve of beschermende maatregelen. Dergelijke reacties tasten bij sommigen het welzijn en de gezondheid aan. Maar bovenal werken de individuele reacties bij elkaar ook vervolgreacties op het collectieve niveau in de hand. Sociale cohesie en sociale controle nemen af. Mensen die de buurt kunnen verlaten doen dat. De fysieke omgeving krijgt een ander aanzien. Het kan zelfs zijn dat de buurteconomie eronder lijdt, omdat zakendoen in de buurt minder gemakkelijk wordt. Tenslotte kan het ook zijn dat de houding ten opzichte van instituties (politie, gemeente, politiek) verandert en de samenwerking daarmee onder druk komt te staan. Bij elkaar leiden die ontwikkelingen er helaas ook toe dat criminaliteit juist meer in plaats van minder vrij spel krijgt, waardoor de veiligheid én de veiligheidsbeleving nog weer verder afneemt. In de criminologie is dat proces ooit de *spiral of decay* genoemd: de spiraal van achteruitgang (Skogan, 1986).

Gelukkig is dat geen onomkeerbaar proces. Met name in de afgelopen twintig jaar hebben we in Nederland geleerd dat het ook mogelijk is om weer een spiraal omhoog in gang te zetten (zie bv. Eysink Smeets, 2016)

Een hoog gevoel van onveiligheid zou je dus kunnen zien als een steen in de vijver van de buurtsamenleving, die eerste individuen raakt, maar daarna op verschillende manieren doorwerkt in het weefsel van de gehele buurt (zie figuur 2).

Figuur 2 terreinen van de samenleving waarop veiligheidsbeleving doorwerkt als 'steen in de vijver'. Uit: Eysink Smeets, 2021

Verantwoording

De inhoud van dit hoofdstuk is een populairwetenschappelijke weergave van de wetenschappelijke inzichten die gebruikt zijn als theoretisch kader voor dit onderzoek. De tekst is in belangrijke mate ontleend aan Eysink Smeets (2016) *Veiligheidsbeleving in Rotterdam* en Eysink Smeets (2021) *Fear drop and fear change. Perceptions of security in the 21st century. Their formation, trends, and impact in society.*

3. Het onderzoek

3.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

De doelstelling van het onderzoek is zicht te krijgen op waar, wanneer en bij wie sprake is van een *problematische* onveiligheidsbeleving in Beverwaard en inzicht te krijgen in de factoren die daarop van invloed zijn.

We spreken van ‘problematisch’ wanneer een beleving van (on)veiligheid op verschillende manieren schadelijk doorwerkt op het welbevinden en functioneren van individuen, groepen/gemeenschappen of buurten.

Het onderzoek moet op een zodanige manier gebeuren, dat dit de betrokkenen bij het project aanknopingspunten biedt voor het ontwikkelen van concreet handelingsperspectief om die veiligheidsbeleving waar nodig en mogelijk te verbeteren.

De centrale vraag bij dit onderzoek is:

Bij welke bewoners, op welke plekken en momenten is sprake van een problematische onveiligheidsbeleving in Beverwaard?

Wij hanteren daarbij de volgende deelvragen:

1. *Waar bestaat onveiligheidsbeleving in Beverwaard precies uit?*
2. *Bij welke bevolkingssegmenten, buurten, plaatsen en/of tijden is sprake van problematische onveiligheidsbeleving?*
3. *Wat zijn de belangrijkste factoren die dat kunnen verklaren?*
4. *Zijn er (andere) factoren aanwijsbaar die (andere) bewoners tegen de werking van dergelijke factoren lijken te beschermen?*

3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd in twee fasen: een verkennende en een verdiepende fase. In de verkennende fase is wijk-breed gekeken waar onveiligheidsbeleving in Beverwaard uit bestaat en in welke bevolkingssegmenten, buurten, plaatsen en / of tijden daarvan vooral sprake is. In de verdiepende fase is verder ingezoomd op een groep waarin sprake bleek van *problematische* onveiligheidsbeleving en een plek in de wijk die naar voren kwam als een ‘signal place’: een locatie die bewoners het gevoel geeft dat het met de wijkveiligheid de verkeerde kant opgaat.

In het onderzoek is een *mixed methods* – *aanpak* gehanteerd, een aanpak dus waarbij gebruik is gemaakt van een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden en databronnen. Het combineren van verschillende typen bronnen en onderzoeksmethoden (triangulatie) draagt bij aan de betrouwbaarheid en robuustheid van de onderzoeksresultaten. De kern van de *mixed methods*-aanpak bestond uit:

- Secundaire analyse van data in het wijkprofiel
- Straatgesprekken met bewoners Groeps gesprekken met wijkprofessionals en (leden van) de wijkraad.
- Diepte-interviews met sleutelfiguren / ‘buurtkenners’
- Observaties
- (Sociale) media-analyse

3.1.1 Verkenkende fase

Secundaire analyse van data in het wijkprofiel

Als startpunt van de verkennende fase is een analyse gemaakt van de veiligheidsindex, die onderdeel uitmaakt van het wijkprofiel. Er is in kaart gebracht hoe scores op veiligheidsbeleving zich in de periode 2014 – 2022 hebben ontwikkeld in Beverwaard en ten opzichte van de benchmark; het gemiddelde van Rotterdam. Gekeken is ook welke onderliggende indicatoren deze ontwikkeling kunnen verklaren. Eenzelfde analyse is gedaan voor thema's in het wijkprofiel die in het licht van subjectieve veiligheid relevant zijn.

Straatinterviews met 95 bewoners

In de verkennende fase zijn 95 straatinterviews afgenomen met bewoners van Beverwaard (zie topiclijst in bijlage 1). Deze vonden overdag plaats, op meerdere momenten doordeweeks en in het weekend. De straatinterviews zijn afgenomen door studenten en onderzoekers van Hogeschool Inholland samen met actieve bewoners en professionals werkzaam in Beverwaard, waaronder de wijkmanager, de wijknetwerker, en medewerkers van welzijnsorganisaties en het jongerenwerk.

Voorafgaand heeft het lectoraat instructie en training verzorgd aan alle veldwerkers met het doel de betrouwbaarheid en kwaliteit van de straatinterviews en de interviewtranscripten te borgen. Voor de participatieve opzet is gekozen, opdat professionals in het gebied al in een vroeg stadium bekend raken met het concept veiligheidsbeleving en inzicht krijgen in wat op dat gebied leeft onder bewoners. Op die manier wordt de kennis over het thema vergroot in de wijk en draagvlak gecreëerd voor de interventiefase na het onderzoek.

Bewoners zijn bevraagd in (en uit) de verschillende buurten van de wijk. Daarbij is bewaakt dat verschillende bevolkingssegmenten naar leeftijd, geslacht en afkomst redelijk evenredig vertegenwoordigd waren. In de totale steekproef zijn mannen en bewoners met een migratieachtergrond (licht) ondervertegenwoordigd. Zo is 41% van de ondervraagden man, terwijl in de totale populatie 49% man is. Verder heeft 56% van de respondenten een migratieachtergrond, terwijl in de wijk als geheel 64% dat heeft.

De gesprekken zijn gevoerd via een standaard-opbouw. Allereerst is bewoners gevraagd hoe zij het wonen in de buurt ervaren. (Door)gevraagd is ook naar positieve en negatieve aspecten van de buurt. Beginnen met deze open, 'luchtige' vraag verlaagde de drempel om in contact te komen met bewoners. Daarnaast kregen we op die manier een beeld van de mate waarin (on)veiligheid al dan niet een *top-of-mind* thema is in de hoofden van bewoners. Vervolgens is gevraagd hoe bewoners de veiligheid in de buurt ervaren en waar dat door komt. Door middel van doorvragen, is geprobeerd een zo concreet mogelijk beeld te krijgen van wat zich waar en wanneer afspeelt, welke factoren onveiligheidsbeleving in de hand werken of het gevoel van veiligheid juist versterken. Verder is gevraagd of er specifieke plekken zijn in de wijk die men onveilig vindt en of er plekken zijn die men om die reden vermijdt. Tot slot, is bewoners gevraagd naar hun oordeel over het optreden van de overheid (gemeente, politie en handhaving) in Beverwaard.

Groepsinterviews met ambtenaren, wijkprofessionals, leden van de wijkraad en ouders

Naast straatinterviews met bewoners zijn ook drie groepsinterviews afgenomen met gemeenteambtenaren en wijkprofessionals uit de domeinen van veiligheid, welzijn en wonen. Daarnaast zijn twee leden van de wijkraad geïnterviewd en negen ouders van

kinderen op een basisschool in Beverwaard. (zie bijlage 2 voor een overzicht van deelnemers aan de groepsinterviews). Tijdens de groepsinterviews is de deelnemers gevraagd hoe zij denken dat bewoners de wijk en de veiligheid ervaren en hoe groepen en / of locaties daarin van elkaar verschillen. Verder is gevraagd naar factoren die daarop in hun ogen van invloed zijn. (zie de topiclijst in bijlage 3)

Met de Operationeel Expert van de politie – leidinggevende van de drie wijkagenten in Beverwaard - is op een later moment een apart interview afgenomen, omdat het hem agenda technisch niet lukte aan een groepsinterview deel te nemen.

(Sociale) media-analyse

Tijdens de straatinterviews is aan bewoners gevraagd in welke (social) media zij weleens berichten tegenkomen over Beverwaard. Het social media platform 'Like-je-wijk', de website beverwaardigheden.nl, het Algemeen Dagblad en de NOS werden het vaakst genoemd. Vervolgens is over de periode mei 2020 – mei 2022 de aard van de berichtgeving in deze media geanalyseerd. Doel hiervan is te bepalen welk beeld op die manier ontstaat over (de veiligheid in) Beverwaard en hoe dit beeld zich verhoudt tot wat uit de straatinterviews naar voren is gekomen.

Observatie

Op basis van de analyse van de straatinterviews is een lijst opgesteld van locaties die bewoners het vaakst hadden genoemd als plekken in de wijk die zij onveilig vinden en / of vermijden. Twee onderzoekers hebben die locaties samen met twee wijkagenten in de avond bezocht en geobserveerd aan de hand van een observatielijst. Die lijst was opgesteld op basis van wat bewoners over die locaties tijdens de straatinterviews naar voren hadden gebracht. De wijkagent is tijdens de observatieronde om nadere uitleg en duiding gevraagd.

3.1.2 Verdiepende fase

Omdat de verkennende fase aanwijzingen opleverde dat vooral jongeren (15-24 jaar) zich bovengemiddeld onveilig voelen in de wijk is ervoor gekozen in de verdiepende fase nader op deze groep in te zoomen. Daarnaast werd in de verkennende fase het winkelcentrum aan de Oude Watering het vaakst genoemd als onveilige plek. Daarom is ook daarover aanvullende informatie verzameld.

Straat- en groepsinterviews met 62 jongeren (15-24 jaar) en 12 kinderen (8-15 jaar)

In de verdiepende fase zijn daarom nog eens 62 straatinterviews afgenomen met jongeren tussen 15 en 24 jaar oud. Vanwege signalen van onveiligheidsbeleving onder kinderen in de verkennende fase is daarnaast - met toestemming van de ouders - een groepsinterview afgenomen met acht kinderen tussen 8 en 14 jaar oud en zijn vier kinderen van rond de 10 jaar oud individueel geïnterviewd. Dat gebeurde bij een actieve bewoonster thuis en in Huis van de Wijk De Focus. Aan jongeren en kinderen zijn grotendeels dezelfde vragen gesteld als tijdens de straatinterviews met bewoners in de verkennende fase. Alleen de vraag over het optreden van de overheid is vervangen door twee vragen: één over de invloed van social media en één over de invloed van ouders op (on)veiligheidsbeleving van jongeren (zie topiclijst in bijlage 4).

Diepte-interviews met sleutelfiguren

Verder zijn in de verdiepende fase ook diepte-interviews afgenomen met drie sleutelfiguren die veel in contact komen met jongeren en kinderen in Beverwaard. Daarnaast is een interview afgenomen met twee ondernemers die een winkel hebben in het winkelcentrum aan de Oude Watering (zie bijlage 5 voor een overzicht van geïnterviewde sleutelfiguren).

3.3 Onderzoekperiode

De straat- en groepsinterviews in de verkennende fase zijn uitgevoerd in april en mei 2022. De uitkomsten daarvan zijn begin juni gepresenteerd in (senioren) complex IJsselburgh. Bij de presentatie waren ambtenaren, wijkprofessionals, actieve bewoners en leden van de wijkraad aanwezig van wie de meesten eerder hadden meegedaan aan het afnemen van de straatinterviews en/of zelf hadden deelgenomen aan een groepsinterview. Dezelfde presentatie is gegeven aan de Begeleidingscommissie die opdrachtgever gemeente Rotterdam heeft ingesteld. In augustus heeft de observatie met de wijkagent plaatsgevonden.

De onderzoeksresultaten van het totale onderzoek zijn eind oktober in (senioren) complex IJsselburgh gepresenteerd aan ambtenaren, wijkprofessionals en bewoners. Eind november is een presentatie gegeven aan de Begeleidingscommissie. Daarbij is een PowerPoint gebruikt waarvan deze rapportage een uitwerking is. Opmerkingen die naar aanleiding van de presentaties werden gemaakt, zijn hierin verwerkt.

4. Veiligheidsbeleving in Beverwaard: verkennende fase

4.1 De wijk in het kort

Beverwaard is een vrij nieuwe wijk, gebouwd tussen 1978 en de jaren '90. De wijk heeft vrijwel alleen laagbouw, met veel eengezinswoningen die uitkomen op hofjes, waar kinderen rondom hun huis kunnen spelen. Bij de ingang van de Beverwaard, vanaf de Groeninx van Zoelenlaan ligt het woonwagenkamp de Kievit. De wijk is ruim van opzet, met veel groen, waterpartijen en speelvoorzieningen. Beverwaard heeft een zogenaamde 'bloemkoolstructuur': de hoofdstronk bestaat uit grote straten en een trambaan die dwars door de wijk loopt, de buurten daaromheen vormen de zijtakken. Aan de Oude Watering is het centrale winkelcentrum van de Beverwaard (Wijkprofiel, z.d.).

Volgens de laatste cijfers heeft Beverwaard 11.780 inwoners in 4.901 woningen. Het aantal inwoners laat na een structurele stijging sinds 2020 een lichte daling zien. 54% van de woningen wordt door huurcorporaties verhuurd en 42% zijn koopwoningen. De gemiddelde WOZ waarde is €192.000,-. Alle woningen zijn vóór 2000 gebouwd en de wijk kent weinig leegstand (2%). (Allecijfers.nl, 2022a)

Beverwaard heeft een diverse bevolkingssamenstelling. 53,7% van de inwoners heeft een niet-Westerse migratieachtergrond, waarvan in verhouding veel mensen van Surinaamse en Antilliaanse komaf zijn. Het percentage niet-Westerse migranten is in het afgelopen decennium toegenomen. Tegelijkertijd neemt het aandeel van mensen met een Surinaamse en Antilliaanse achtergrond licht af. Het aantal inwoners met een Westerse migratieachtergrond (10,6%) is lager dan gemiddeld in Rotterdam (14,1%). In Beverwaard zijn verder de leeftijdsgroepen 0-15 en 45-65 oververtegenwoordigd (Allecijfers.nl, 2022a; Allecijfers.nl, 2022b).

De wijk kent minder hoogopgeleide mensen (12,5%) dan het gemiddelde in Rotterdam (31,4%) en het gemiddelde jaarinkomen in de wijk ligt op €21.500. De verhuismobiliteit (13%) is gelijk aan het Rotterdams gemiddelde; de verhuisgeneigdheid is wel wat hoger dan gemiddeld (30%).

4.2 Veiligheid(sbeleving) in Beverwaard volgens de cijfers

Veiligheidsbeleving

De veiligheidsindex die onderdeel uitmaakt het Wijkprofiel laat zien dat de score op veiligheidsbeleving in Beverwaard structureel lager is dan het gemiddelde in Rotterdam. Daarnaast is te zien dat de score in de periode 2014 – 2018 redelijk stabiel is en vanaf 2018 (sterk) verslechtert. Sinds 2016 zien we bovendien dat een toenemend percentage Beverwaarders aangeeft zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt. Die beweging laat zich het sterkst zien onder mannen en bij de jongste groep bewoners die in het wijkprofiel is meegenomen (18 – 26 jaar). Opvallend is dat het percentage mannen dat aangeeft zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt in 2018 en 2020 bijna gelijk is aan dat van vrouwen.

Geweld - subjectief

Kijkend naar de veiligheidsindex springt met name de slechte score van Beverwaard op de indicator 'geweld – subjectief' in het oog in vergelijking met die op andere onderwerpen of het Rotterdams gemiddelde. De indicator is in de periode 2018 - 2020 zeer sterk verslechterd en laat in 2022 een heel licht herstel zien. Met name het percentage bewoners dat aangeeft dat bedreiging, geweldsdelicten en tasjesroof met geweld vaak voorkomen, is sinds 2018 sterk toegenomen. Tegelijkertijd zien we dat het percentage bewoners dat aangeeft het afgelopen jaar daadwerkelijk slachtoffer te zijn geworden van dergelijke delicten sinds 2020 sterk is gedaald.

In bijlage 6 is een overzicht van grafieken opgenomen waarin de beschreven ontwikkelingen visueel zijn gemaakt.

4.3 Wat zeggen de bewoners?

Zoals eerder beschreven zijn in de verkennende fase van het onderzoek straatgesprekken gevoerd met 95 bewoners. In deze paragraaf schetsen we de bevindingen langs de thema's die met bewoners zijn besproken: hun oordeel over de buurt, de veiligheid en het optreden van de overheid. In deze paragraaf (4.3.1) worden ook de bevindingen meegenomen van het groepsgesprek dat met ouders van kinderen op een basisschool heeft plaatsgevonden. Daarnaast worden de plekken beschreven die bewoners het vaakst als onveilige plekken noemen, met de reden waarom zij die als zodanig ervaren. Daarbij worden ook de bevindingen uit de observaties geschetst. (4.3.2). Tot slot, wordt beschreven wie zich op grond van de straatinterviews het meest onveilig lijken te voelen in Beverwaard (4.3.3)

4.3.1 Beleving van de buurt en de veiligheid

Een ruime meerderheid (68%) geeft een positief antwoord op de vraag hoe het is om in hun buurt te wonen. Vooral de goede contacten tussen burens, het 'dorpsgevoel' wordt vaak als positief aspect genoemd:

'Ja heerlijk, top. Het is gezellig en je hebt een dorpsgevoel midden in de stad. Iedereen let op elkaar. Als ik een dag mijn huis niet uitkom, wordt er geklopt of gebeld van gaat het wel goed met je.' (vrouw, 36 jaar)

'Ik vind de contacten heel mooi in de wijk. Mensen kennen elkaar en zijn betrokkenheid. Het is een beetje een dorpsgevoel.' (vrouw, 64 jaar)

Ook het groen en de voorzieningen worden als positieve punten naar voren gebracht:

'Als positief ervaar ik de parken. Ik vind de parken erg leuk en rustgevend. Er is veel groen, dat ervaar ik ook als positief. Het is een mooie wijk.' (vrouw, 17 jaar)

'Nou heel rustig. En groen. Ik woon heerlijk hier. De winkels en openbaar vervoer is allemaal dichtbij. Dus ik heb het hartstikke naar mijn zin.' (man, 68 jaar)

Afval wordt het vaakst als negatief aspect van de buurt genoemd. Bewoners spreken over zwerfvuil dat hangjongeren of andere bewoners achterlaten en over het plaatsen van afval naast de vuilcontainers:

'Wat ik als negatief ervaar is de afval wat op straat ligt. Het ziet er niet uit.' (vrouw, 48 jaar)

‘Veel zwerfafval en grofvuil dat naast de containers wordt gegooid, dat zie ik af en toe als ik door de Beverwaard loop.’ (vrouw, 27 jaar)

Verder wordt (gewelds-)criminaliteit en overlast van hanggroepen relatief vaak als negatief aspect van de buurt genoemd. Een enkele respondent vertelt zelf slachtoffer te zijn geweest, anderen zeggen er vooral over te horen van buurtbewoners of in de media:

‘Ik heb hier veel negatieve dingen gezien: veel criminele zaken en moord. Zes jaar terug ben ik zelf hier buiten op straat beroofd. (vrouw, 40 jaar)

‘Negatief aan deze buurt vind ik geweld. Ik heb het zelf gelukkig nog niet ervaren, maar ik weet dat het er is. Je hoort genoeg in het nieuws of van andere wijkbewoners in het afgelopen jaar. (vrouw, 31 jaar)

Ook hanggroepen (jongens, mannen) en de overlast die zij veroorzaken worden relatief vaak genoemd als negatief aspect van de buurt:

‘De overlast van jongeren, hangjongeren vind ik negatief. En dan vooral geluidsoverlast, hard rijden bij zebrapaden hier, met een motor of scooter door het winkelcentrum waar kinderen spelen dat vind ik niet normaal’ (vrouw, 52 jaar)

Het winkelcentrum aan de Oude Watering worden daarbij vaak als plek genoemd waar hanggroepen zich ophouden en voor een onveilig gevoel zorgen:

‘Als je ‘s avonds door het winkelcentrum loopt is het een beetje dreigend, vind ik. Ik wandel veel... Die gasten met blikjes bier en capuchons, er hangen er veel.’ (man, 68 jaar)

‘Ik woon hier mijn hele leven, ben hier geboren maar ik wil wel verhuizen. Ik wil iets meer kindvriendelijke buurt. Dat als zij buiten willen spelen dat dit ook kan. Hier in het winkelcentrum bijvoorbeeld staan er veel hangmannen.’ (vrouw, 35 jaar)

Een veilige buurt: de rol van sociale cohesie en slachtofferschap

Ruim de helft (55%) van de bevroegde bewoners geeft een positief antwoord op de vraag hoe men de veiligheid in de buurt ervaart. Volgens een deel van deze bewoners heeft dat te maken met de sterke sociale cohesie in de buurt. Kennen en gekend worden, is volgens sommigen een belangrijke reden waarom men zich veilig voelt in Beverwaard:

‘Ik voel mij veilig, ik ken de wijk en veel mensen. Maar ik kan mij voorstellen dat mensen zich onveilig voelen. (vrouw, 64 jaar)

‘Ik voel me veilig. Ik bevind me onder de mensen. Ik ben altijd blij dat de jongens op straat staan want dan voel ik me veilig. Ik ken ze ook allemaal, ze kennen me als de moeder van mijn (pleeg)zoons, dus ze groeten me ook.’ (vrouw, 51 jaar)

‘Voor mij voelt het veilig. Misschien omdat ik iedereen hier ken en iedereen mij en mijn kinderen kent. Misschien doordat ik hier ben opgegroeid.’ (vrouw, 40 jaar)

Anderen geven aan zich veilig te voelen, omdat ze zelf nog nooit slachtoffer zijn geweest van criminaliteit:

‘Goed. Ik woon meer dan 10 jaar hier en ik heb 5 kinderen en ik heb niks slechts meegemaakt.’ (man, 40 jaar)

Onveiligheid door geweldscriminaliteit en overlast

Gevraagd naar de veiligheid in de buurt verwijzen relatief veel bewoners naar de geweldscriminaliteit die plaatsvindt in Beverwaard en vooral gepleegd zou worden door jongeren. Gesproken wordt onder andere over berovingen met geweld, steek- en schietpartijen. Enkele bewoners geven aan geweld buiten van nabij te hebben meegemaakt:

'Mijn vriend werd in elkaar geramd door iemand hier om het hoekje. Echt bizar, dus mijn vertrouwen in de mensheid is heel erg gezakt.' (vrouw, 61 jaar)

'Ik ben zelf slachtoffer geworden van een schietpartij hier in de buurt. Dus als we praten over veiligheid...' (man, 27 jaar)

Het merendeel zegt vooral berichten over geweld in Beverwaard in de media tegen te gekomen:

'Je ziet op Opsporing Verzocht ook incidenten. Schietincidenten.' (man, 61 jaar)

'Dan lees je weer wat er gebeurd is ... van een steekpartij of dat er ergens geschoten is en dat er kogelgaten door de ramen gaan en dat er gelukkig verder niets gebeurd is.' (man, 75 jaar)

Sommige bewoners verwijzen specifiek naar het dodelijke steekincident waarbij een 15-jarige om het leven kwam in de zomer van 2021 en dat op bewoners veel indruk heeft gemaakt:

'...Sinds het ongeval met Joshua... Ik blijf hier omdat ik geen woning op een andere plek kan vinden, maar zodra ik die heb, ben ik weg. Ik dacht altijd dat in Beverwaard altijd alles prima was, maar nu zijn er bepaalde plekken in de wijk die zijn echt onveilig.' (vrouw, 45 jaar)

In de straatgesprekken valt verder op dat (groot-)ouders vanwege het jongerengeweld in Beverwaard aangeven te vrezen voor de veiligheid van hun (klein-)kinderen:

'Mensen die schieten met vuurwapens. Verschrikkelijk. Ik wil het veiliger maken voor kinderen. Speeltuinen veiliger maken met hekken.' (vrouw, 60 jaar)

'Ik ben niet vaak buiten, maar mijn zoon wel. En sinds dat geval met Joshua. Ik maak me zorgen als hij buiten is.' (vrouw, 45 jaar)

Op de website www.rechtspraak.nl is op 1 februari 2022 een nieuwsbericht geplaatst over het steekincident waarbij de 15-jarige jongen om het leven kwam:

'De rechtbank in Rotterdam heeft vandaag een 16-jarige jongen uit Rotterdam veroordeeld tot 10 maanden jeugddetentie. Tijdens een messengevecht heeft de verdachte een andere jongen (Joshua) meerdere keren met een mes gestoken. Het slachtoffer is daardoor overleden, beide jongens waren op dat moment 15 jaar oud. Beide jongens bleken een conflict te hebben en spraken af om dat uit te vechten op een veldje in Beverwaard. Het oorspronkelijke plan was om de ruzie met de handen uit te vechten. Maar beide jongen hadden toch een mes meegenomen. Toen het slachtoffer zijn mes trok liep het gruwelijk uit de hand.'

In het groepsinterview dat wij hadden met ouders van kinderen op een basisschool in Beverwaard zien we die angst ook terug. Op de vraag welke cijfer zij zouden geven aan de veiligheid in de buurt zeggen ouders een (veel) lager cijfer te geven te geven voor de veiligheid van hun kinderen in de buurt dan voor henzelf. Hierbij spelen

(jeugd)criminaliteit en -geweld een rol, maar ook onveilige verkeerssituaties en gevaar door open water. De inschatting dat het voor hun kinderen buiten onveilig is, maakt dat sommige ouders hun kinderen nauwlettend in de gaten houden en (liever) verbieden om op bepaalde momenten en plekken buiten te zijn:

‘Mijn oudste zoon gaat basketballen in het park. Hij gaat vroeg en komt wel snel terug. Maar ik heb liever dat hij niet gaat, want ik weet niet wat er daar gebeurt. Ik ben bang dat hij in aanraking komt met de verkeerde mensen.’

‘Mijn kinderen mogen wel voorin spelen, maar als ze weg zijn, hebben ze echt een probleem. En zes uur moeten ze weer binnen zijn. Hij wordt wel boos. Soms snapt hij het niet, want andere vriendjes mogen wel. Maar hij mag het niet.’

Tot slot, wordt overlast van hanggroepen relatief vaak genoemd als een punt van zorg als het gaat over de veiligheid in de buurt, waarbij vooral geluidsoverlast (schreeuwen, vechten, scooters) naar voren wordt gebracht:

‘Het is vooral ‘s winters de overlast. Dan kunnen ze nergens naar toe. En moet je die scooters zien. Soms staat er een pal voor mijn deur. Ik kan mijn eigen huis dan niet eens in.’ (vrouw, 66 jaar)

‘Er is een bepaalde leeftijdscategorie en ik meen de tieners in de 15/16 jaar. Die hebben niks te doen en er is ook niks voor en die gaan dan hangen en gaan dan vervelend doen. Dat veroorzaakt dan wel eens overlast.’ (Vrouw, 40 jaar)

4.3.2 Oordeel over het optreden van de overheid

Aan bewoners is in gevraagd naar hun oordeel van de gemeente, politie en handhaving in de wijk. De bevindingen worden hier per instantie beschreven.

Oordeel over de gemeente

De helft van de bevroegde buurtbewoners (49%) oordeelt negatief over het optreden van de gemeente. Een kwart (25%) heeft een positief oordeel. Het overige deel van de bewoners geeft een gemengd of geen oordeel. Tot de laatste groep behoren bewoners die niet weten wat de gemeente doet en er naar eigen zeggen dus ook geen mening over kunnen hebben.

Afval en de indruk dat de gemeente te weinig doet voor jongeren worden het vaakst als redenen van een negatief oordeel opgegeven. Verder wordt relatief vaak gezegd dat de gemeente slecht bereikbaar is en onvoldoende luistert naar bewoners:

‘Niet goed, de gemeente mag veel meer doen aan zwerfafval ophalen en het handhaven daarop.’ (man, 70 jaar)

‘Vroeger waren ze actiever, waren er meer activiteiten voor jongeren. Werd de jeugd beziggehouden.’ (man, 66 jaar)

‘Klachten duren veel te lang voor ze opgelost worden en MeldR werkt niet. Dan krijg je te horen ‘Klacht is afgehandeld’ maar er is niets gebeurd aan de klacht!’ (man, 70 jaar)

Opmerkelijk is dat afval samen met het onderhoud van de openbare ruimte ook het vaakst wordt genoemd door bewoners die een uitgesproken positief oordeel hebben over het werk van de gemeente:

'Ze doen het goed. Je ziet een verandering in de Beverwaard. Ze houden de straat schoon. Een paar jaar terug was het echt vuil.' (vrouw, 66 jaar)

'Ja goed. Alles wordt bijgehouden en je ziet altijd mensen van de gemeente lopen en alles nachecken. Het is me wel opgevallen dat ze nergens zo bezig zijn met het groen en snoeien en doen als in Beverwaard.' (man, 68 jaar)

Oordeel over de politie

De helft van de ondervraagden (49%) heeft een negatief oordeel over het optreden van de politie. Ze zou vooral te weinig zichtbaar aanwezig zijn in de wijk. Verder wordt gezegd dat de politie te weinig toenadering zoekt tot bewoners en jongeren in het bijzonder, terwijl dat in Beverwaard wel nodig is. Anderen geven aan dat de politie onvoldoende optreedt:

'Ik zou het fijn vinden als de politie meer zichtbaar zou zijn.' (man, 16 jaar)

'Ik ken de wijkagenten wel, maar wijkagent van vroeger stond vaker bij de scholen en had meer contact met de mensen uit de wijk. Op dit moment zie ik ze nooit.' (man, 38 jaar)

'Na 8 uur 's avonds staan er verschillende groepjes. Daar gaan ze niet naar toe of contact leggen. Ze kijken meestal naar de auto's.' (man, 16 jaar)

'Ze staan geregeld te dealen hier voor de deur en de buurvrouw belt dan de politie. Wat zegt die agent? We weten het, maar we doen er niets aan want anders verspreiden ze zich door de wijk. Dat is geen veilig gevoel.' (vrouw, 66 jaar)

Tegelijkertijd heeft een vijfde (19%) een positief oordeel over de politie. Deze bewoners merken dat de politie aanwezig is op straat. Een deel ziet ook dat de politie 'haar best doet' en voegt er soms aan toe dat de politie – mede door personeelstekort - niet veel (meer) kan doen:

'Die doen hun best maar ze hebben het druk. Ze doen wat ze kunnen. Ik zie ze regelmatig. Dan rijden ze een rondje over de singel. Maar ja wat moet je gaan doen. Moet je dan elke dag preventief gaan fouilleren? Want dat is het een beetje.' (man, 70 jaar)

Oordeel over handhaving

Iets minder dan een derde van de bevroegde bewoners (31%) heeft een negatief oordeel over het optreden van de gemeentelijke handhavers (BOA's). Volgens deze bewoners zijn handhavers onvoldoende zichtbaar in de wijk of is onvoldoende duidelijk wat ze er (kunnen) doen:

Aardige mensen zeker, alleen je hebt er niks aan, als het er op aankomt. (man, 79 jaar)

'Die zie ik veel, veel minder, slecht dat dat zo is. BOA's zouden scooters kunnen pakken.' (man, 33 jaar)

Iets meer dan een tiende (13%) oordeelt positief over de handhavers. Een deel van deze bewoners geeft een positief antwoord zonder nadere toelichting, een ander deel zegt (regelmatig) BOA's te zien die actief zijn in de wijk:

'Die boA's maken een rondje ook in het winkelcentrum zijn ze vaak bezig. Dat vind ik wel goed hoor. Dan heb je meer dat een beetje toezicht wordt gehouden en voelt toch veiliger.' (man, 68 jaar)

Iets meer dan de helft van de bevroagden (54%) heeft echter geen mening over het optreden van de handhavers. Een uiterst klein percentage heeft een gemengd oordeel:

‘Af en toe zie ik ze, maar ik weet verder niet eens wat ze daadwerkelijk als taken hebben, dus niet echt een mening. Grijs gebied voor mij.’ (vrouw, 29 jaar)

4.3.3 Onveilige plekken

Een meerderheid van de bevroagde bewoners (62%) noemt specifieke plekken in de wijk die men als onveilig ervaart. Een iets kleiner deel (58%) geeft aan ook plekken te vermijden vanwege onveiligheidsgevoelens.

Als onveilige plek wordt het winkelcentrum aan de Oude Watering het vaakst genoemd. Daarnaast worden ‘parken’ relatief vaak genoemd, waarbij het in de helft van de gevallen gaat over het park aan de Goedenraadweg. Dit is het park waar in de zomer van 2021 de 15-jarige Joshia is doodgestoken.

Winkelcentrum aan de Oude Watering

Volgens bewoners is het winkelcentrum – vooral ’s avonds - een onveilige plek vanwege de mannen en jongeren die er vaak rondhangen. Bewoners zeggen zich er vooral onveilig te voelen naarmate de groepen groter worden. Maar ook gedrag is van invloed: bewoners vinden het vooral onprettig als er gedronken en geblowd wordt, harde muziek wordt gedraaid, er ruzie ontstaat of hard wordt geschreeuwd.

Overdag maakt een deel van de bewoners zich zorgen over de fietsers en scooters die rijden door het winkelgebied, dat formeel alleen voor voetgangers toegankelijk is. Een aantal bewoners merkt op dat het – met name voor kinderen- tot gevaarlijke situaties leidt.

Tijdens de observatie aan het begin van de avond zien we een aantal mannen voor de ingang van supermarkt Hoogvliet staan. Op de bankjes tegenover dezelfde supermarkt zien we verder een aantal mannen zitten die uit limonadeblikjes drinken. De wijkagent legt uit dat volgens de APV geen alcohol gedronken mag worden op de bankjes, maar dat sommige mensen een boete weten te voorkomen door alcoholhoudende dranken uit limonadeblikjes te nuttigen. De wijkagent maakt een praatje met de mannen op het bankje en geeft een jongedame een waarschuwing die op de fiets door het voetgangersgebied rijdt.

Parken

Een deel van de bewoners zegt vooral parken onveilig te vinden waar (grote) groepen jongeren bij elkaar komen. Daarbij wordt het park aan de Goedenraadweg het vaakst genoemd. Gezegd wordt dat het park daar onoverzichtelijk is en de verlichting ’s avonds onvoldoende. Anderen verwijzen naar de incidenten die er plaatsvinden zoals de dodelijke steekpartij waarbij een 15-jarige jongen overleed en een beroving die er zou hebben plaatsgevonden. Ook wordt gesproken over baldadig gedrag van jongeren.

Tijdens de observatie ’s avonds laat de wijkagent zien hoe jongens er zoals iedere avond basketbal spelen en dat inmiddels bomen en struiken in het park zijn gesnoeid. Een tweede wijkagent legt uit dat de welzijnsorganisatie er ook

activiteiten organiseert voor jonge kinderen. Er hangen gekleurde slingers en er staan speeltoestellen die recent lijken opgeknapt.

4.3.4 Wie lijken zich het meest onveilig te voelen?

De algemene analyse van de straatinterviews, waarvan de bevindingen hierboven zijn beschreven, laat zien dat onveiligheidsbeleving in Beverwaard vooral bestaat uit angst voor geweldscriminaliteit en voor hanggroepen (jongeren, mannen). Vervolgens is gekeken in welke buurten en/of bevolkingssegmenten onveiligheidsbeleving het sterkst naar voren komt.

Op het niveau van buurten zien we geen grote verschillen. Inzoomend op bevolkingssegmenten vallen vooral jongeren op. De jongeren (15-24 jaar) die wij spreken op straat zijn minder vaak positief over de buurt en noemen geweldscriminaliteit (nog) vaker als negatief aspect van de buurt én als reden voor de verslechtering van de veiligheid. Opvallend is dat jongeren geweldscriminaliteit specificeren naar messengeweld door jongeren. De jongeren zijn ook vaker negatief over het optreden van de politie en de handhavers en vinden dat meer toezicht en (preventief) fouilleren van jongeren nodig is om Beverwaard veiliger te maken. Tegelijkertijd wordt gezegd dat politie en handhavers daarbij preciezer te werk moeten gaan: niet 'onschuldige' jongeren bij herhaling vragen om hun ID, maar de aanpak richten op jongeren met slechte intenties.

4.4 Wat zeggen professionals en leden van de wijkraad?

In deze paragraaf wordt beschreven hoe de gemeenteambtenaren, wijkprofessionals en leden van de wijkraad die hebben deelgenomen aan de groepsinterviews denken dat bewoners de veiligheid in de wijk ervaren en welke factoren daarop volgens hen van invloed zijn.

Ervaren veiligheid

Tijdens de groepsinterviews is aan alle deelnemers afzonderlijk gevraagd op post-its in een cijfer van 1 tot 10 uit te drukken hoe zij inschatten dat bewoners de veiligheid in de buurt ervaren. Daarbij is ook gevraagd – indien relevant – verschillen aan te geven tussen buurten en / of groepen. De post-its zijn op een flipover vel geplakt en daarna inhoudelijk besproken.

De op deze manier opgetekende beelden lopen uiteen. Sommigen denken dat bewoners de veiligheid in hun buurt een (ruime) voldoende geven, anderen schatten in dat het een (dikke) onvoldoende is. Opvallend is dat professionals van de gemeente de veiligheidsbeleving van bewoners slechter inschatten dan professionals van andere organisaties. Uit de groepsinterviews maken we op dat met name vertegenwoordigers van de gemeente in de wijk te maken krijgen met klachten van ontevreden bewoners, onder andere over afval en de slechte bereikbaarheid van (gemeentelijke) diensten.

Geweld als centraal thema

Een aantal professionals meent dat onveiligheidsbeleving in Beverwaard vooral te maken heeft met (angst voor) geweld, thuis of op straat. Eén professional stelt dat iedere bewoner wel een andere wijkbewoner kent die door een geweldsdelict om het

leven is gekomen. Twee ambtenaren van de gemeente zien dat anders. Zij stellen dat veel bewoners nog nooit een geweldsdelict van nabij hebben meegemaakt, maar dat oude verhalen steeds opnieuw worden (door)verteld alsof het recente gebeurtenissen zijn. Vooral van jongeren en ouders met kinderen wordt gedacht dat zij zich bovengemiddeld onveilig voelen in de wijk vanwege het recente messengeweld onder jeugd(groepen).

In de ervaren onveiligheid van bewoners speelt volgens professionals mee dat de politie in Beverwaard de afgelopen jaren steeds minder zichtbaar is geworden. Aangegeven wordt dat de capaciteit bij de politie is afgenomen, waardoor de wijkagenten minder tijd hebben om op straat te zijn. De Operationeel Expert van de politie erkent deze ontwikkeling en legt uit dat de wijkagenten in Beverwaard tegenwoordig ook worden ingezet voor de noodhulp. De wijkagenten en de overige politie in Beverwaard zijn tegenwoordig veel tijd kwijt aan het oplossen van woonoverlast (burenruzies) en aan GGZ-cliënten die voor woonoverlast zorgen. Hierdoor blijft er (veel) minder tijd over voor andere taken. Verder merken zij en andere professionals op dat de politie met de sluiting van het politiebureau aan de Beverwaardse weg ook letterlijk op afstand is komen te staan van de wijk. Ook dat zou onveiligheidsbeleving van bewoners versterken.

Gezegd wordt verder dat Beverwaard een slechte reputatie heeft opgebouwd door de geweldincidenten die er door de jaren heen hebben plaatsgevonden. Mediaberichtgeving zou die reputatie steeds opnieuw bevestigen en een rol spelen in de onveiligheidsbeleving van bewoners.

Sterke sociale cohesie

In z'n algemeenheid wordt gezegd dat in Beverwaard een dorpsgevoel heerst. Er zijn veel contacten tussen buurtbewoners, bewoners praten veel met elkaar, wisselen informatie uit en elkaar helpen. Ook zijn er veel actieve bewoners die grote en kleine activiteiten en evenementen organiseren voor de wijk waarvan de jaarlijkse Halloweenoptocht één van de hoogtepunten is. Ook zetten bewoners initiatieven op om mensen die het moeilijk hebben te ondersteunen. Tegelijkertijd zeggen sommigen dat de sociale samenhang in de wijk wat minder wordt. Veel mensen durven medebewoners – met name jongeren – niet meer aan te spreken op gedrag omdat ze elkaar niet altijd meer kennen; er zouden ook minder mensen zijn dan vroeger die zich inzetten voor de wijk.

Wantrouwen jegens de gemeente

In de groepsinterviews komt naar voren dat bewoners in Beverwaard van oudsher weinig vertrouwen zouden hebben in de gemeente. Beverwaarders zouden het gevoel hebben dat de gemeente hun wijk sinds de bouw wordt gebruikt als 'afvoerputje' van Rotterdam, door er steeds opnieuw woningen toe te wijzen aan (groepen) sociaal zwakke mensen. De komst van het - inmiddels gesloten - asielzoekerscentrum in 2016 wordt binnen dit frame genoemd als een dieptepunt dat tot veel weerstand leidde. Maar ook recentere voorbeelden komen ter sprake, zoals het plaatsen van kwetsbare mensen in seniorencomplex De IJsselburgh wat zorgt voor onveiligheid. Ook voor de nabije toekomst zouden Beverwaarders vrezen. In de wijk zou het verhaal rondgaan dat op termijn asielzoekers worden gehuisvest in het te koop staande politiebureau aan de Beverwaardseweg.

Een professional merkt op dat het wantrouwen jegens de gemeente ook op andere terreinen doorwerkt. Zo zouden Beverwaarders met schulden liever niet bij de gemeente

aankloppen voor hulp, uit angst dat de kinderscherming wordt ingeschakeld en kinderen uit huis worden geplaatst.

4.5 Wat zien we in de media?

Er is een inventarisatie gemaakt van de berichtgeving die over een periode van twee jaar (mei 2020 – mei 2022) over Beverwaard is terug te vinden op de websites van platform 'Like-je-wijk', de website beverwaardigheden.nl, het Algemeen Dagblad en de NOS. Dit leverde 292 berichten over gebeurtenissen in Beverwaard op.

In totaal zijn 28% van deze 292 berichten positief van aard, waarin het bijvoorbeeld gaat over evenementen of bewonersinitiatieven in de wijk. Minder dan de helft (40%) is neutraal (lees: informatief) van aard. Iets minder dan een derde (31%) van de berichten heeft een negatief karakter. Deze berichten gaan voornamelijk over steekincidenten en overvallen, maar ook berichten over onder andere (verkeers)ongevallen en verkeersproblemen horen tot deze categorie.

Analyse laat zien dat Beverwaardigheden.nl en 'Like-je-wijk' relatief veel positieve berichten publiceren

4.6 Conclusies verkennende fase

De bevindingen overziend, stellen we vast dat uit de cijfers, straatgesprekken met bewoners en de groepsgesprekken met professionals een vrij consistent beeld naar voren komt, namelijk dat geweldscriminaliteit een belangrijke rol speelt in de veiligheidsbeleving van bewoners. In de cijfers is dat zichtbaar in het relatief hoge en toegenomen percentage bewoners dat geweld als buurtprobleem ziet. Ook in de straatgesprekken wordt geweld vaak genoemd als negatief aspect van de buurt en als reden voor een negatief oordeel over de veiligheid. Tot slot, geven ook professionals aan dat onveiligheidsbeleving in Beverwaard vooral te maken heeft met (angst voor) geweld.

De invloed van geweld wordt nog eens onderstreept door een aantal patronen die uit de data naar voren komen. Ten eerste is dat de opvallende ontwikkeling in de veiligheidsbeleving van mannen, die sterk is verslechterd en sinds een aantal jaren bijna gelijk is aan die van vrouwen. Verder zien we dat onveiligheidsbeleving van jongeren vaak te maken heeft met messengeweld en dat ook ouders hun zorgen over dat fenomeen uiten.

Kijkend naar factoren die de angst voor (messen-)geweld kunnen verklaren, dan lijkt het steekincident -waarbij een 15-jarige Beverwaarder in de zomer van 2021 om het leven kwam - een belangrijke rol te spelen. Verder komt naar voren dat de (fysieke) afstand die bewoners tot de politie ervaren onveiligheidsbeleving versterkt. De sterke sociale cohesie in Beverwaard blijkt juist in positieve zin bij te dragen aan de veiligheidsbeleving in de wijk.

5. Veiligheidsbeleving in Beverwaard: verdiepende fase

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is de verdiepende fase uitgevoerd aan de hand van een tweede serie straatgesprekken met 62 jongeren tussen de 15 en 24 jaar), aangevuld met enkele (groeps-)interviews met in totaal 12 kinderen jonger dan 15 jaar. In dit hoofdstuk schetsen wij de resultaten daarvan, eerst aan de hand van hun beleving van de buurt en de veiligheid (5.1.), gevolgd door een beschrijving van de plekken die jongeren het vaakst (en waarom) als onveilige plekken noemen (5.2). In paragraaf 5.3 gaan we tenslotte in op de rol van sociale media en ouders op de veiligheidsbeleving van jongeren.

5.1 Beleving van de buurt en de veiligheid

Op de vraag hoe het is om in hun buurt te wonen geeft de meerderheid een (gematigd) positief antwoord. Vaak wordt gezegd dat het 'wel' leuk is, waarbij ook meteen kanttekeningen worden geplaatst:

'Het is wel leuk. Maar veel dingen die er gebeuren. Zoals ruzies, steekpartijen enzo.' (meisje, 16 jaar)

'Ik vind het leuk. Maar, sommige mensen zijn slecht. Hoe kan ik zeggen, ja... zo.' (jongen, 16 jaar)

Sociale cohesie wordt veruit het vaakst genoemd als positief aspect van de buurt. Jongeren geven aan dat ze er veel mensen kennen, vrienden en familie hebben in de buurt, dat mensen aardig zijn voor elkaar:

'Ik hou van mijn buurt: goede mensen, iedereen is goed met elkaar. Als je melk nodig hebt van je buurman, dan kan je gewoon naar je buurman gaan.' (jongen, 16 jaar)

'Het is wel gewoon één wijk, snap je. We zien elkaar wel als broeders en zusters.' (jongen, 16 jaar)

Een deel van de jongeren geeft aan in Beverwaard geboren te zijn en soms dat ook hun ouders in de wijk zijn opgegroeid.

Onveiligheid door ruzie, geweld en crimineel gedrag van andere jongeren wordt het vaakst genoemd als negatief aspect van de buurt:

'Dat er snel ruzie met elkaar gezocht wordt, dat is wel jammer hier.' (meisje, 16 jaar)

Messengeweld en het steekincident dat een 15-jarige jongen het leven kostte, wordt hierbij (weer) opvallend vaak genoemd:

'Dat wat met Joshua is gebeurd vond ik wel schokkend. Je weet niet wat het echte verhaal is en wat daar precies is gebeurd. Daar kom je ook niet achter. Ik denk dat het gewoon een ruzietje was en die hebben elkaar goed te pakken gehad.' (jongen, 17 jaar)

'Ik vind het wel jammer dat het alleen maar negatief is geworden. Kleine jongens en meisjes lopen met messen. Dat is slecht toch eigenlijk. Voor iedereen.' (jongen, 21 jaar)

*‘Toen ik pizzabezorger was, zag ik een groepje jonge jongens van 13, 14 jaar waarvan er één een machete had, dat was bovenin Beverwaard, bij de dijk.’
(jongen, - jaar)*

(Angst voor) geweld

Minder dan de helft (41%) van de jongeren in de straatgesprekken geeft aan dat de veiligheid in de buurt goed is. De rest heeft een negatief oordeel (38%) of spreekt zich niet duidelijk uit (21%).

Jongeren die vinden dat de veiligheid goed is, zeggen vaak zelf niks te hebben meegemaakt. Opvallend is dat met name jongeren die langer dan vijf jaar in de wijk wonen, vinden dat de veiligheid slecht of verslechterd is. Ook hier vormt (angst voor) geweld door andere jongeren weer de rode draad. Een deel van de jongeren zegt daar vooral over te horen van anderen of in de media. Een aantal jongeren zegt zelf bedreigd te zijn of dat van nabij te hebben meegemaakt:

‘Vorige week kwam er een neef uit langs, ik ga ijsje halen met hem, mijn zusje en zijn vriendin, komt er gewoon een jongen naar ons toegestapt en hij vraagt “waar kom je vandaan?” Hij zegt “[andere stad]”. De jongen zegt opeens “kom hier nooit meer want dan schieten we je neer.” (jongen, 17 jaar)

‘Een vriend van me is beroofd toen hij de bus uitstapte. Er werd een haarborstel in zijn nek geduwd en gezegd: ‘geef al je spullen’. Vervolgens is zijn rugzak weggegrist en renden ze weg. (jongen, - jaar)

Uit de gesprekken maken we op dat een deel van de jongeren vooral 's avonds liever niet buitenkomt en bepaalde plekken zoals parken vermijdt, omdat zij de kans slachtoffer te worden dan als het grootst zien. Verder geven jongeren aan dat het in hun ogen vooral heel jonge jongens (15/16 jaar) zijn die het risico lopen in gevaarlijke situaties terecht te komen.

‘En mijn broertje is super beïnvloedbaar, en soms ben ik ook wel bang. Ik ben wel bang voor hem, want hij is super beïnvloedbaar, hij is een jongen die laat zien, “oh ja!” – ja, hij wil gezien worden, en ja, hoe word je gezien? Ja door negatieve dingen meestal.’ (jonge vrouw, 18 jaar)

‘Van die jongens die onder druk worden gezet... Als kind voelde ik mij hier ook onveilig. Toen ik een jaar of 15 was zag ik ook grote jongens lopen in groepjes. Nu ben ik volwassen dan heb je dat niet.’ (jongen, 24 jaar)

5.2 Onveilige plekken

Op de vraag welke plekken jongeren als onveilig ervaren, worden het winkelcentrum aan de Oude Watering, het park aan de Goedenraadweg en het park aan de Schinnenbaan het vaakst genoemd, vanwege het steekincident waarbij een 15-jarige jongen is omgekomen en de groepen jongeren die zich er – vooral 's avonds - ophouden:

*‘Dat parkje daar in de avond (wijst naar Schinnenbaanpark). Soms zit er een groep jongeren achterin het parkje die best wel een dreigende houding hebben. In de zomer is het wel rustiger, maar herfst-winter zitten ze daar in de avond.’
(jongen, 17 jaar)*

Van de groepen bij het winkelcentrum wordt gezegd dat niet alleen jongens maar ook mannen er deel vanuit maken, waardoor ze voor sommigen (nog) intimiderender

overkomen. Het is bovendien lastig deze plek te vermijden, vanwege de winkels en de tramhalte waar jongeren vaak gebruik van (moeten) maken:

'Winkelcentrum rond de avond als die mannen er zijn. Als je snel wat moet halen, staan ze daar allemaal...' (meisje, 16 jaar)

'Ja, je merkt zelf wel 's als je bijvoorbeeld laat vanuit de tram komen ofzo en je loopt hier langs, dat daar mannen zitten en dan zie je ze wel kijken, weet je wel. Of opeens stil worden, dat ze gewoon, ja ik weet niet... je merkt het wel.'
(meisje, 17 jaar)

Sommige meiden geven aan er ook door jongens of mannen bejegend te worden op een manier die zij niet prettig vinden:

'Vooral bij het winkelcentrum. Bij de parkeerplaats. Daar staan ze te chillen met vrienden. Dan hoor je psss... De leeftijd van deze mannen verschilt heel erg. Soms 16, soms ouder. Vaak zijn het grote groepen en meer leeftijdsverschillen.'
(jonge vrouw, 21 jaar)

's Avonds ben ik liever niet bij de Oude Watering, omdat er veel oude mannen zijn van 40-60 jaar. Daar kom ik dan niet graag. Ik houd er niet van om nagefloten te worden. Ik blijf er dan liever uit de buurt.' (meisje, 16 jaar)

5.3 De rol van social media en ouders

Bijna twee derde van de jongeren geeft aan dat social media van invloed zijn op de veiligheidsbeleving van jongeren in Beverwaard. Snapchat en Instagram worden het vaakst genoemd.

Jongeren vertellen dat social media worden gebruikt om iemand te bedreigen of ruzies uit te lokken. Daarbij wordt ook gezegd dat veel bedreigingen niet worden uitgevoerd, maar desondanks invloed hebben op het gevoel van veiligheid. In sommige gevallen zorgen berichten op social media er ook voor dat jongeren bepaalde groepen of plekken liever vermijden:

'Video's die worden gemaakt van ruzies en dan word je gewaarschuwd van kom hier niet meer. Ik denk dat dat ook wel iets is waar mensen van denken van ... Ik blijf wel op afstand.' (meisje, 16 jaar)

'Wanneer je op social media drie of vier gasten ziet waarmee je ruzie hebt, die dan ergens op een plekje staan, dat je daar niet naartoe gaat omdat je dat dan ziet. Omdat je dan weet dat zij daar zijn en dat je dan er niet heen gaat.'
(jongen, 21 jaar)

Verder wordt verteld dat er filmpjes op social media rondgaan van ruzies en vechtpartijen in Beverwaard, die het beeld kunnen versterken dat het in Beverwaard niet veilig is:

'Op snapchat. Daar zie ik screenshots van nieuwsartikelen. En af en toe filmpjes van gevechten, maar niet dat mensen worden neergestoken ofzo. Deze worden door anderen gepost. Dit zijn filmpjes die ze opnieuw delen, denk ik. Dat zie ik één keer in de maand. Het zijn mensen die hier in de wijk wonen. Ze doen dat denk ik omdat ze het stoer vinden, ik heb geen idee.' (jongen, 16 jaar)

Op de vraag aan jongeren wat hun ouders doen om te zorgen dat zij zich veilig voelen, zegt een derde dat ouders er vooral voor zorgen dat hun kinderen 's avonds niet buiten zijn. Anderen zeggen dat ouders hun kinderen verbieden om op bepaalde plekken te

komen, zoals het winkelcentrum, parken of speeltuinen omdat het er onveilig zou zijn. Jongeren zeggen verder dat ouders in de gaten houden waar hun kinderen zijn. Ze houden contact via de mobiele telefoon of gebruiken GPS-tracking om hun locaties en routing te kunnen volgen. Sommige jongens worden door hun ouders gefouilleerd voordat ze naar buiten gaan:

'Ik mag tot 11 uur 's avonds naar buiten. Ze fouilleren me altijd als ik naar buiten ga.' (jongen, 16 jaar)

'Ik zeg je eerlijk: ik ken een paar jongens die tegen mij zeggen: 'Voordat ik naar buiten ga, gaat mijn moeder mij fouilleren.' Dan zegt die moeder: 'Ja, kom hier'. En dan beginnen ze te fouilleren, net als de politie. Daarna gaan ze zonder messen naar buiten.' (jongen, 17 jaar)

De meeste jongeren zeggen begrip te hebben voor de controlerende maatregelen die ouders nemen, maar ook wordt gezegd dat er meer nodig is dan dat. Ouders moeten vooral praten met hun kinderen, interesse tonen in wat hen bezighoudt, leren omgaan met situaties die zich voordoen, weerbaarder maken.

5.4 Tussenconclusie

De bevindingen uit de aanvullende gesprekken met jongeren overziend, concluderen we dat ook hier een vrij consistent beeld naar voren komt dat bovendien aansluit bij het beeld uit de verkennende fase, namelijk dat geweldscriminaliteit in het algemeen en messengeweld in het bijzonder een belangrijke rol spelen in de veiligheidsbeleving van jongeren in Beverwaard.

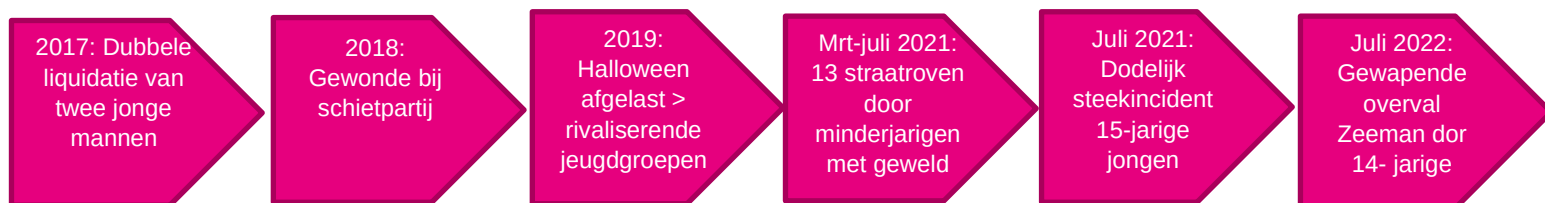
Verder zien we ook hier dat jongeren, die hun zorgen uiten over dit thema, vaak verwijzen naar het steekincident waarbij een 15-jarige jongen was betrokken. Om de impact van dit incident nog beter te begrijpen, hebben we een verdiepende analyse uitgevoerd waarvan de bevindingen worden beschreven in het hiernavolgende hoofdstuk.

6. Verdiepende analyse

Uit de gesprekken die voor dit onderzoek in Beverwaard zijn gevoerd, komt naar voren dat het steekincident in 2021 waarbij een 15-jarige jongen om het leven is gekomen een sterke, langdurige doorwerking heeft op de veiligheidsbeleving van Beverwaarders in het algemeen en jongeren en ouders in het bijzonder. Het lijkt erop dat deze schokkende gebeurtenis het karakter heeft van wat in de literatuur een **'legendary crime'** wordt genoemd: een zeer ernstig incident dat symbool staat voor de zorgen die men al langere tijd heeft en mede daardoor (extra) lang doorwerkt. Om na te gaan of hier inderdaad sprake van is, hebben we gekeken naar de bredere context waarbinnen dit incident zich heeft afgespeeld.

Daarbij hebben we met een andere blik opnieuw gekeken naar de verslagen van alle gesprekken die in Beverwaard zijn gevoerd en hebben we (veel) verder dan twee jaar teruggekeken naar berichtgeving over Beverwaard in de categorie 'Nieuws' op Google. Op deze manier hebben we drie **contextuele 'lagen'** ontdekt die kunnen helpen om de impact van het dodelijke steekincident in 2021 nog beter te begrijpen.

Allereerst zien we dat het messengevecht waarbij een 15-jarige betrokken was, kan worden gezien als onderdeel van **een recente reeks (gewelds-)incidenten** waarbij veelal jonge mannen en minderjarigen uit Beverwaard betrokken zijn. De tijdlijn in figuur 3 laat zien dat die reeks in 2017 is begonnen met de dubbele liquidatie van twee jonge mannen uit Beverwaard waarover ook veelvuldig in de media (onder andere in Opsporing Verzocht) is bericht. Het laatste incident in de tijdlijn betreft een gewapende overval in augustus 2022 gepleegd door drie minderjarige jongens. Ten tijde van het schrijven van dit rapport medio februari 2023 hebben zich nieuwe incidenten voorgedaan die in deze reeks passen, waaronder een explosie in Beverwaard waarvoor een 15-jarige verdachte is aangehouden (112-nieuws, 2023). De reeks die in 2017 is begonnen, kan mogelijk ook verklaren waarom vanaf 2018 de scores op veiligheidsbeleving en geweld – subjectief in de veiligheidsindex van Beverwaard sterk verslechterde.

Figuur 3 Geweldsincidenten in Beverwaard sinds 2017 waarbij jonge mannen of minderjarigen betrokken waren. Bron: Google - Nieuws

Als we vervolgens nog breder kijken dan stuiten we op een tweede laag. We zien dan dat de reeks zoals hierboven beschreven niet op zichzelf staat, maar kan worden gezien als één van de **golven van geweld** waarmee Beverwaard sinds de oplevering in de jaren tachtig van de vorige eeuw te maken heeft (gehad). Zo zien we rond 2004 mediaberichten over uiteenlopende geweldsdelicten door minderjarigen in Beverwaard. Trouw en De Volkskrant plaatsen in die tijd artikelen over een groepsverkrachting, over gewelddadig groepsgedrag onder jongeren in de wijk en over in totaal elf acties in Beverwaard waarbij onder andere vuur- en steekwapens werden aangetroffen bij jongeren die deel uitmaakten van een jeugdbende (o.a. El Barkany, 2005). Op YouTube stuiten we op een filmpje geplaatst in 2017 (The Trap, 2017) waarin een rapper en voormalig bewoner van Beverwaard vertelt over vuurwapengeweld rond de Oude

Watering waar hij in zijn jeugd getuige van was. Uit onderzoek van Vasco Lub in 2015 naar veiligheidsbeleving in een aantal Rotterdamse wijken maken we op dat Beverwaard rond die tijd (en sinds 2012) inmiddels weer in een rustiger vaarwater terecht was gekomen. Uit de monden van bewoners tekent hij op dat zich toen alleen nog sporadisch ernstige geweldsincidenten voordeden.

Na bovenstaande beschrijving zal het niet verbazen dat de **reputatie** van Beverwaard – wat ons betreft de derde contextuele laag - in belangrijke mate is gestoeld op het geweld dat er sinds de oplevering in golven en in steeds net iets andere gedaanten plaatsvindt. Uit de gesprekken met bewoners en professionals maken we op dat men zich daarvan bewust is en dat het bij sommige bewoners een rol speelt in de manier waarop zij naar de wijk en de veiligheid kijken.

Concluderend, is het goed voorstelbaar dat geweld, waarbij veelal jonge mensen zijn betrokken zich heeft genesteld in het collectieve geheugen van de wijk. Binnen die context is het begrijpelijk dat bewoners incidenten zoals rond de 15-jarige in 2021 niet als een eenmalige gebeurtenis zien, maar als onderdeel van een grotere dreiging die voor meer (jonge) bewoners boven de wijk hangt.

7. Conclusies

De hoofdvraag waarmee wij dit onderzoek begonnen luidt:

Bij welke bewoners, op welke plekken en momenten is in Beverwaard sprake van een problematische onveiligheidsbeleving?

Deze vraag beantwoorden wij aan de hand van de vier deelvragen waarin wij de hoofdvraag hebben gesplitst:

1. *Waar bestaat onveiligheidsbeleving in Beverwaard precies uit en bij wie is daarvan sprake?*

Geweld speelt een centrale rol in de veiligheidsbeleving van bewoners in Beverwaard. Hiervoor vinden we om te beginnen twee belangrijke aanwijzingen in de veiligheidsindex. De eerste is de relatief slechte score van Beverwaard op de indicator 'geweld – subjectief' en de verdere verslechtering van die score sinds 2018. We zien hierin dat een steeds groter percentage bewoners geweld als buurtprobleem ervaart. Een tweede aanwijzing is het sterk toegenomen percentage mannen dat aangeeft zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt. Uit de literatuur weten we dat onveiligheidsbeleving van mannen vaak te maken heeft met (percepties van) geweld.

Uit het veldwerk maken we verder op dat geweld in Beverwaard vooral in verband wordt gebracht met (jeugd-)groepen die zich in de wijk ophouden. Het winkelcentrum aan de Oude Watering komt mede om die reden als 'signal place' naar voren. Bewoners zeggen zich er vooral 's avonds onveilig te voelen naarmate de groepen groter worden, als er gedronken en geblowd wordt, harde muziek wordt gedraaid, er ruzie ontstaat of hard wordt geschreeuwd. Overdag maakt een deel van de bewoners zich zorgen over de fietsers en scooters die rijden door het winkelgebied, dat formeel alleen voor voetgangers toegankelijk is. Een aantal bewoners merkt op dat het – met name voor kinderen- tot gevaarlijke situaties leidt.

Verder komt in het onderzoek naar voren dat vooral jongeren en ouders zich zorgen maken over geweld, (jeugd-)groepen en messengeweld in het bijzonder. Bij jongeren bestaan die zorgen vooral uit angst om slachtoffer te worden wat ertoe leidt dat zij vooral 's avonds liever niet buitenkomen of bepaalde plekken, zoals het winkelcentrum aan de Oude Watering en parken vermijden. Bij ouders leeft ook de angst dat hun kind zich aansluit bij een jeugdgroep en zelf een mes gaat dragen – of erger - gebruiken. Zij nemen veelal controlerende maatregelen om hun kinderen tegen (meedoen aan) messengeweld te beschermen.

2. *Wat zijn de belangrijkste factoren die dat kunnen verklaren?*

Bij deze deelvraag tekenen wij in Beverwaard een beeld op dat consistent is met wat uit de literatuur al bekend is. We zien een aantal criminogene, sociale en institutionele factoren die de veiligheidsbeleving in negatief zin beïnvloeden.

Kijkend naar de criminogene omgeving, zien we dat het steekincident in 2021 waarbij een 15-jarige jongen om het leven is gekomen van invloed is op de veiligheidsbeleving. Uiteraard spelen hierbij de aard en de ernst van deze gebeurtenis een rol. Echter, de impact kan niet los worden gezien van de

context waarbinnen dit incident zich heeft afgespeeld. We zien dat geweld een belangrijke rol speelt in de geschiedenis van Beverwaard en zich heeft genesteld in het collectieve geheugen van de wijk. Dat maakt dat bewoners incidenten zoals rond de 15-jarige jongen niet zien als een eenmalige gebeurtenis, maar als onderdeel van een grotere dreiging die voor meer (jonge) bewoners boven de wijk hangt.

Het collectieve geheugen lijkt ook een rol te spelen in de manier waarop Beverwaarders naar de sociale omgeving kijken. In onderzoek komt naar voren dat onder bewoners het gevoel heerst dat Beverwaard het 'afvoerputje' is van Rotterdam, doordat de gemeente er steeds opnieuw woningen zou toewijzen aan (groepen) sociaal zwakke mensen. De komst van het - inmiddels gesloten - asielzoekerscentrum in 2016 wordt binnen dit frame genoemd als een dieptepunt. Maar ook recentere voorbeelden komen ter sprake, zoals het plaatsen van kwetsbare mensen in seniorencomplex De IJsselburgh en onveiligheid die daarvan het gevolg zou zijn. Het collectieve geheugen lijkt bij te dragen aan een verhoogde alertheid onder bewoners op de komst van nieuwe kwetsbare groepen en op de onveiligheid die daarmee mogelijk gepaard gaat.

In de institutionele context zien we verder dat de afstand die bewoners tot de politie ervaren onveiligheidsbeleving in de hand werkt. Door de sluiting van het politiebureau in de wijk is de politie fysiek op grotere afstand komen te staan. Daarnaast merken bewoners dat de politie de afgelopen jaren minder zichtbaar aanwezig is in de wijk. De Operationeel Expert van de politie – leidinggevende van de wijkagenten in Beverwaard - erkent deze ontwikkeling. De wijkagenten en de overige politie in Beverwaard zijn tegenwoordig veel tijd kwijt aan het oplossen van woonoverlast (burenruzies) en aan GGZ-cliënten die voor woonoverlast zorgen. Hierdoor blijft er (veel) minder tijd over voor andere taken.

Tot slot, zien we dat ook dat de negatieve mediaberichtgeving over criminaliteit en geweld in Beverwaard een rol speelt in de veiligheidsbeleving van bewoners. Bij jongeren zien we dat veiligheidsbeleving ook wordt beïnvloed door wat zij meemaken op social media. Ruzies die via social media worden uitgelokt, bedreigingen en filmpjes van vechtpartijen in de wijk kunnen het beeld versterken dat het in Beverwaard niet veilig is.

3. *Zijn er (andere) factoren aanwijsbaar die (andere) bewoners tegen de werking van dergelijke factoren lijken te beschermen?*

Uit het onderzoek komt naar voren dat Beverwaard een sterke sociale cohesie kent die de veiligheidsbeleving in positieve zin beïnvloedt. Zowel bewoners (volwassen en jongeren) als professionals stellen dat 'het dorpsgevoel' kenmerkend is voor Beverwaard. Gezegd wordt dat bewoners elkaar kennen, veel met elkaar praten, informatie uitwisselen en elkaar helpen. In Beverwaard organiseren bewoners bovendien allerlei kleine en grote evenementen, waarvan de jaarlijkse Halloweenoptocht één van de hoogtepunten is. Ook zetten bewoners initiatieven op om mensen die het moeilijk hebben te ondersteunen. Het dorpsgevoel wordt nog eens versterkt door de relatief geïsoleerde ligging van de wijk ten opzichte van de rest van Rotterdam.

8. Aanbevelingen

De conclusies van het onderzoek brengen ons tot een aantal aanbevelingen, die *aanknopingspunten* bieden voor het ontwikkelen van concrete interventies en handelingsperspectief. We beginnen met twee aanbevelingen die een wat langere adem vergen, gevolgd door een aanbeveling voor de kortere termijn. Tot slot, komen we op twee aanbevelingen die meer het karakter hebben van voorwaarden die nodig zijn voor het uitvoeren van de andere aanbevelingen.

1. *Ontwikkel een integrale (wijkgerichte) aanpak van geweldscriminaliteit*

Uit het onderzoek komt naar voren dat Beverwaard sinds de oplevering van de wijk in de jaren tachtig van de vorige eeuw te maken heeft met golven van geweldscriminaliteit. Daarbij heeft zich recent een reeks geweldsincidenten voorgedaan waarbij minderjarigen waren betrokken. Vanwege het structurele karakter van deze problematiek in de wijk wordt geadviseerd een integrale aanpak te ontwikkelen die (ook) is gericht op het verminderen van de feitelijke geweldscriminaliteit. Van belang daarbij is niet alleen aandacht te hebben voor repressie, maar ook voor preventie en curatie.

2. *Zorg voor een (wijk)politie die opereert in de haarvaten van de wijk*

Uit het onderzoek komt naar voren dat Beverwaard geen politiebureau meer heeft in de wijk en dat de wijkpolitie minder tijd heeft om haar taken uit te voeren. We concluderen dat beide ontwikkelingen onveiligheidsbeleving versterken; bewoners maken zich zorgen over toenemend geweld onder jongeren, maar zien tegelijkertijd dat de (wijk)agenten minder op straat zijn en ervaren dat het lastiger is geworden om met de politie in contact te komen. Kortom, in Beverwaard lijkt het omgekeerde te gebeuren van wat volgens de literatuur nodig is om veiligheidsbeleving te versterken, namelijk een politie die opereert in de haarvaten van de wijk en zichtbaar acteert op situaties waar bewoners buikpijn van hebben.

3. *Begin met investeren in 'signal interventions' rond de belangrijkste 'signal place', het winkelgebied aan de Oude Watering*

Een integrale aanpak zoals bedoeld bij 1. heeft vermoedelijk enige tijd nodig om tot ontwikkeling en (zichtbaar) effect te komen. Een zichtbare en geloofwaardige aanpak van de belangrijkste 'signal place' – het winkelgebied aan de Oude Watering - kan Beverwaarders echter al op korte termijn de boodschap geven dat het de gemeente 'menens' is met het verbeteren van de veiligheid. Dat vraagt om een integrale aanpak van de problemen die op die plaats zijn geconstateerd. Gezien het wankel vertrouwen in de gemeente dat enkele professionals en leden van de wijkraad signaleren, lijkt daarbij 'meer waarmaken dan je belooft' een verstandig devies. Nog sterker: belooft in eerste instantie niets, maar laat de daden spreken.

4. *Bereid een draaiboek voor dat tot doel heeft de impact te beperken van een volgend geweldsincident waarbij jongeren zijn betrokken.*

Uit het onderzoek blijkt dat Beverwaard met regelmaat te maken heeft met ernstige geweldsincidenten waarbij jongeren zijn betrokken en dat de impact daarvan op de veiligheidsbeleving groot kan zijn, zeker wanneer het jongeren betreft met wie veel andere jongeren en ouders zich (kunnen) identificeren. Het is daarom raadzaam een draaiboek te maken waarin acties en actoren zijn opgenomen die een rol kunnen spelen bij het beperken van de impact op de veiligheidsbeleving van verschillende (groepen) Beverwaarders. Uit de literatuur is bijvoorbeeld bekend dat een tijdelijk verhoogde inzet en zichtbaarheid van gezagsdragers vlak na een incident kunnen helpen om onveiligheidsgevoelens te dempen, maar ook bijeenkomsten waarin bewoners hun emoties kunnen delen, kunnen bijdragen.

5. *Gebruik de kracht van de wijk als startpunt van alle te ondernemen acties.*

Uit het onderzoek komt naar voren dat het dorpsgevoel en de sterke sociale cohesie kenmerkend zijn voor Beverwaard. Ook is duidelijk geworden dat Beverwaard bewoners heeft die uiteenlopende evenementen en initiatieven weten te realiseren. Tijdens de eindpresentatie is verder de indruk ontstaan dat de resultaten van dit onderzoek, waarin zorgen over geweld onder jongeren centraal staan, breed worden (h)erkend. Aangeraden wordt deze ingrediënten te gebruiken om tot collectieve actie te komen. Zorg ook dat ouders en jongeren bij het ontwikkelen van interventies een sleutelrol krijgen. Zij staan dichtbij de problematiek en hebben vast ideeën over oplossingen. Tegelijkertijd is het de uitdaging het collectieve geheugen dat zich rond geweldscriminaliteit heeft gevormd niet verder te versterken. Onderneem en faciliteer daarom juist ook acties die de kracht van de wijk zichtbaar maken en verder versterken.

Bronnen

- Allecijfers.nl. (2022a). Statistieken buurt Beverwaard. Geraadpleegd op 3 februari 2023 via <https://allecijfers.nl/buurt/beverwaard-rotterdam/>
- Allecijfers.nl. (2022b). Statistieken woonplaats Rotterdam. Geraadpleegd op 3 februari 2023 via <https://allecijfers.nl/woonplaats/rotterdam/>
- Eysink Smeets, M. (2016). *Veiligheidsbeleving in Rotterdam*, Gemeente Rotterdam, Rotterdam
- Eysink Smeets, M. (2021). *Fear drop and fear change. Perceptions of security in the 21st century. Their formation, trends and impact in society*, Cardiff University, Cardiff.
- El Barkany, L. (2005). Rechercheteam op jeugdbendes R'dam. (2005, 20 september). *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 6 maart 2023, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rechercheteam-op-jeugdbendes-r-dam~b6bd814f/>
- Lub, V. (2015). *Veiligheidsbeleving in Rotterdam: een onderzoek naar percepties, ervaringen en waardering van beleid*, Bureau voor Sociale Argumentatie, Rotterdam
- The Trap (2017). Blockbarz #23 – Shabba. *YouTube*. Geraadpleegd op 6 maart, van <https://www.youtube.com/watch?v=BIF3CQLm18Y>
- Vijf jongens aangehouden voor groepsverkrachting meisje (14)*. (2004, 6 mei). *Trouw*. Geraadpleegd op 6 maart, van <https://www.trouw.nl/nieuws/vijf-jongens-aangehouden-voor-groepsverkrachting-meisje-14~b32781dd/>
- Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. (2016). *Migratie en classificatie: naar een meervoudig migratie-idioom*, WRR, Den Haag.
- 112-nieuws: 15-jarige verdachte explosie Beverwaard blijft langer vastzitten*. (2023, 17 februari). *Rijnmond Nieuws*. Geraadpleegd op 6 maart 2023, van <https://www.rijnmond.nl/nieuws/1617347/112-nieuws-15-jarige-verdachte-explosie-beverwaard-blijft-langer-vastzitten-zes-minderjarigen-opgepakt-voor-mishandeling>

Bijlagen

Bijlage 1 Topiclijst straatgesprekken bewoners

m/v:

leeftijd:

afkomst:

locatie waar respondent werd geïnterviewd:

datum en tijdstip waarop respondent werd geïnterviewd:

Algemene vragen:

In welke straat woont u?

Sinds wanneer woont u daar?

Vragen over de buurt:

1.Hoe is het om in uw buurt te wonen?

2.Wat ervaart u in de buurt als positief en wat als negatief?

3.Hoe ervaart u de veiligheid in de buurt? Hoe komt dat?

4.Is uw gevoel van veiligheid in de buurt de afgelopen jaren verbeterd, verslechterd of gelijk gebleven? Hoe komt dat?

Vragen over Beverwaard als geheel:

5. Welke plekken in Beverwaard ervaart u als onveilig? Hoe komt dat?

6. Vermijdt u wel eens bepaalde plekken in de wijk? (Welke plekken? Waarom? Wanneer?)

7. Wat vindt u van het optreden van de overheid in Beverwaard?

-gemeente

-politie

-stadstoezicht

8. Hoe vaak komt u berichten over Beverwaard tegen in de media?

9. In welke media komt u deze berichten tegen? (doorvragen naar type media en namen: TV, (wijk-)kranten, nieuwsbrieven, sociale media etc.)

10. Waar gaan die berichten over?

Slotvraag

11. Als u de burgemeester was wat zou u dan als eerste aanpakken in Beverwaard om **het gevoel van** veiligheid te verbeteren?

Bijlage 2 Overzicht deelnemers groepsinterviews

- Directeur Basisschool De Parel
- Leden van de Wijkraad (2)
- Medewerker Ouderbetrokkenheid Basisschool De Regenboog
- Jongerenwerker Stichting JOZ
- Wijkteamleider
- Projectleider Wijkactieplan Beverwaard
- Accounthouder IJsselmonde
- Wijkmanager
- Operationeel Expert van de politie en leidinggevende wijkagenten Beverwaard
- Ouders van kinderen op Basisschool De Regenboog (9)
- Medewerker Buurtsteunpunt
- Sociaal beheerder woningcorporatie Woonbron
- Medewerker Leger des Heils

Bijlage 3 Topiclijst groepsinterviews

Voorstelronde:

1. Welke werkzaamheden voert u uit? In welke delen van de wijk? Sinds wanneer?
Kun u 5 kernwoorden noemen waarmee u de wijk zou omschrijven?

Inhoudelijke vragen (met 'geeltjes' plakken en bespreken):

2. Welk cijfer denkt u dat de bewoners zouden geven aan de veiligheid in deze wijk?

(indien van toepassing: onderscheid maken tussen verschillende groepen bewoners en / of bewoners van specifieke locaties bijvoorbeeld bepaalde buurten, straten, complexen)
3. Welke factoren hebben volgens u in de ogen van bewoners invloed op hun veiligheidsbeleving?

- Welke hebben een positieve invloed?
- Welke hebben een negatieve invloed?
4. Is de veiligheidsbeleving van wijkbewoners de afgelopen jaren verbeterd, verslechterd of gelijk gebleven? Hoe komt dat? Waar merkt u dat aan?
5. Zijn er plekken ('signal places') in de wijk die invloed hebben op het niveau van veiligheidsbeleving van bewoners in de wijk als geheel? Zo ja, om welke plekken gaat het? (laten intekenen op kaart van de wijk)

Toelichting: een 'signal place' is een plek die bewoners de indruk geven dat het met de veiligheid in hun wijk 'niet goed zit'.

Bijlage 4 Topiclijst interviews jeugd

Let op: Neem alleen interviews af met jongeren van 16 jaar en ouder (max. 23 jaar oud)

Vragen

1. Hoe vind jij het om in Beverwaard te wonen?
 - a. Wat vind je positief?
 - b. Wat vind je negatief?
2. Wat vind jij van de veiligheid in Beverwaard? Hoe komt dat?
3. Vind jij dat de veiligheid is verbeterd of verslechterd de afgelopen jaren? Hoe komt dat?
4. Hoe is dat voor andere jongeren? Waar komt dat vooral door?
5. Voor welke jongeren geldt dat vooral?
 - a. Hoe komt het dat juist zij zich onveilig voelen?
 - b. Waar?
 - c. Wanneer?
6. Denk je dat jongeren plekken onveilig vinden en / of vermijden in Beverwaard?
 - a. Welke plekken?
 - b. Wanneer?
 - c. Waarom?
7. Welke rol spelen social media bij het gevoel van onveiligheid en het vermijden van plekken?
 - a. *Als dat nog niet duidelijk is:* welke social media zijn dat?
8. Wat doen ouders om te zorgen dat jongeren zich veilig voelen?
 - a. Wat vind je daarvan?
 - b. Wat doet dat met jongeren?
9. Hoe vind je dat ouders zouden *moeten* reageren?

Achtergrondkenmerken

Man/vrouw/anders:

Leeftijd:

Afkomst:

Straat:

Woonduur (in Beverwaard):

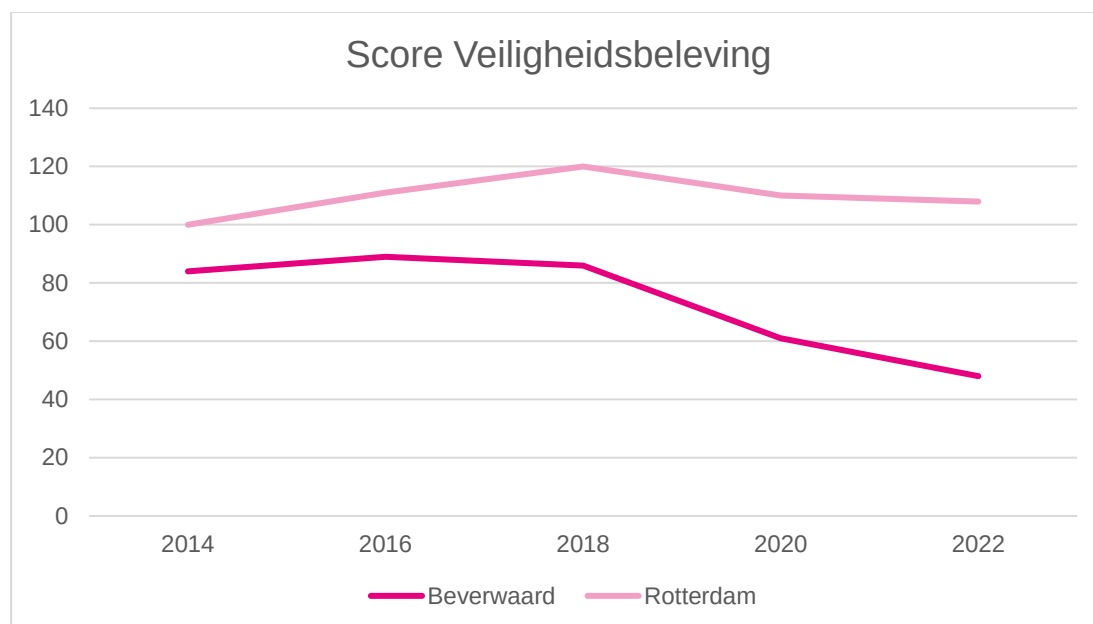
Naam en locatie school:

Bijlage 5 Overzicht geïnterviewde sleutelfiguren in de verdiepende fase

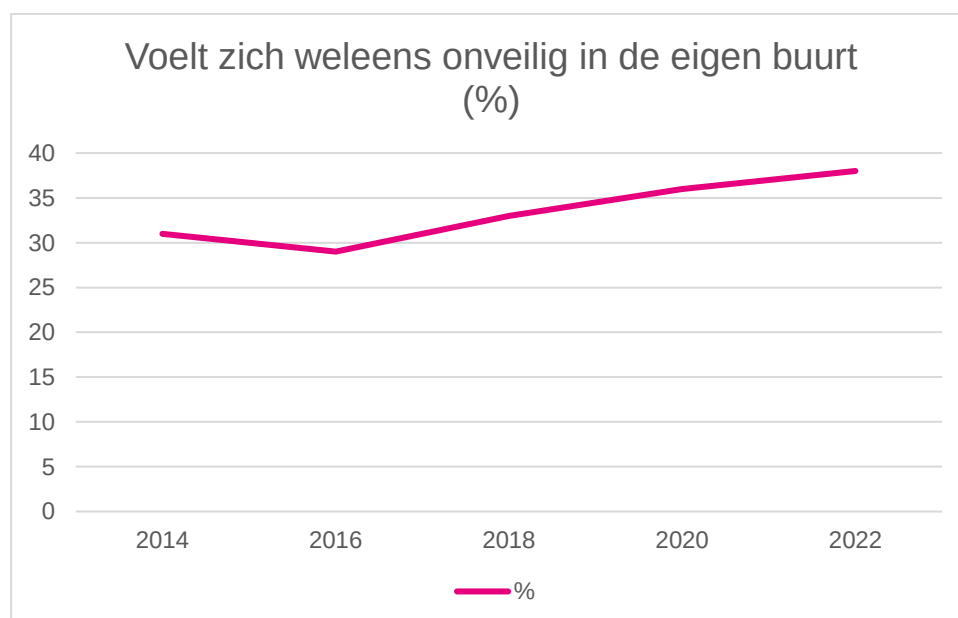
- Medewerker Ouderbetrokkenheid Basisschool De Barkentijn
- Ondernemers winkelcentrum aan de Oude Watering (2)
- Opvangmoeder voor buurtkinderen

Bijlage 6 Ontwikkelingen subjectieve veiligheid in het wijkprofiel: grafieken

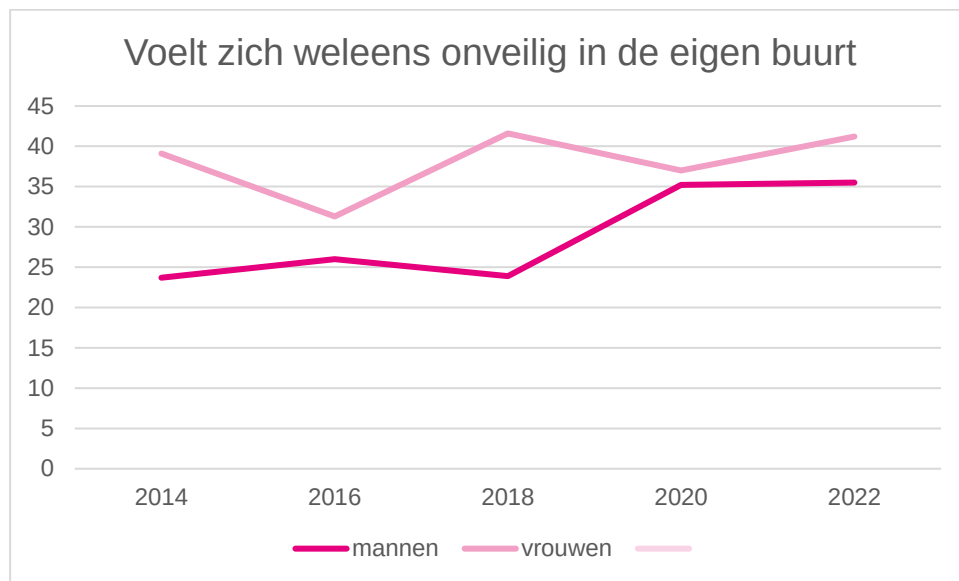
Figuur 6.1 Ontwikkeling score veiligheidsbeleving Beverwaard (Wijkprofiel, 2022)

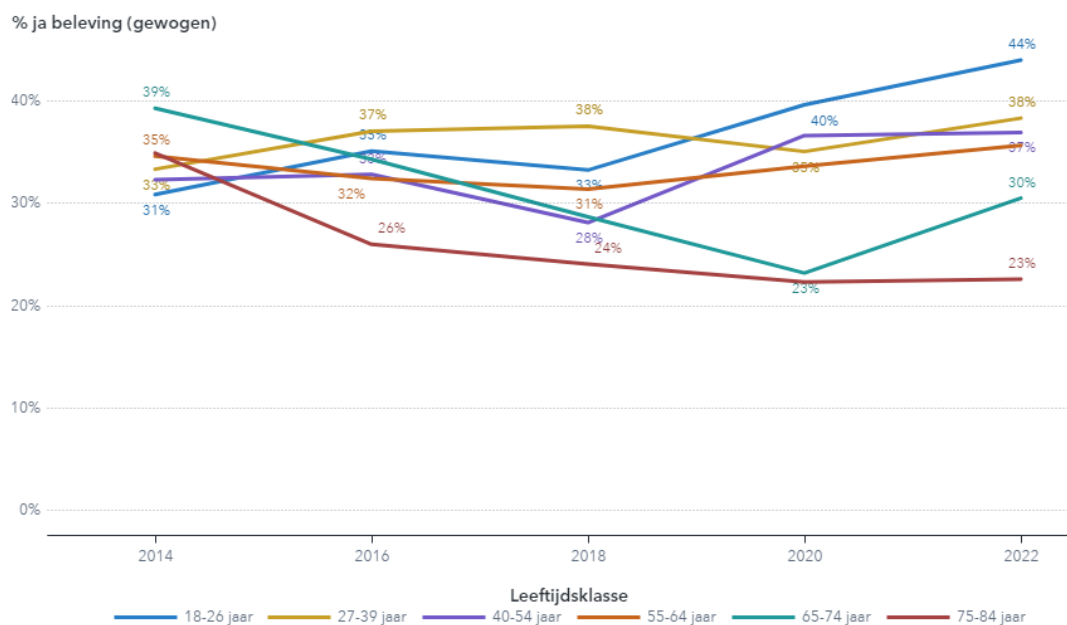
Figuur 6.2 Ontwikkeling van het percentage Beverwaarders dat zegt zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt (Wijkprofiel, 2022)

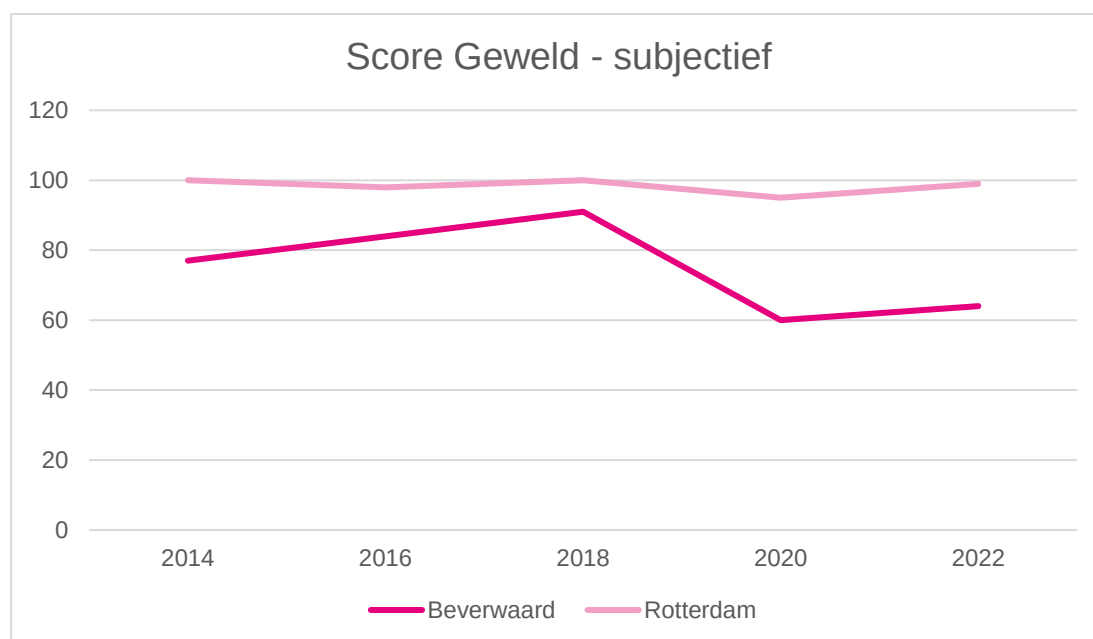
Figuur 6.3 Ontwikkeling van het percentage mannen en vrouwen in Beverwaard dat zegt zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt (Wijkprofiel, 2022)

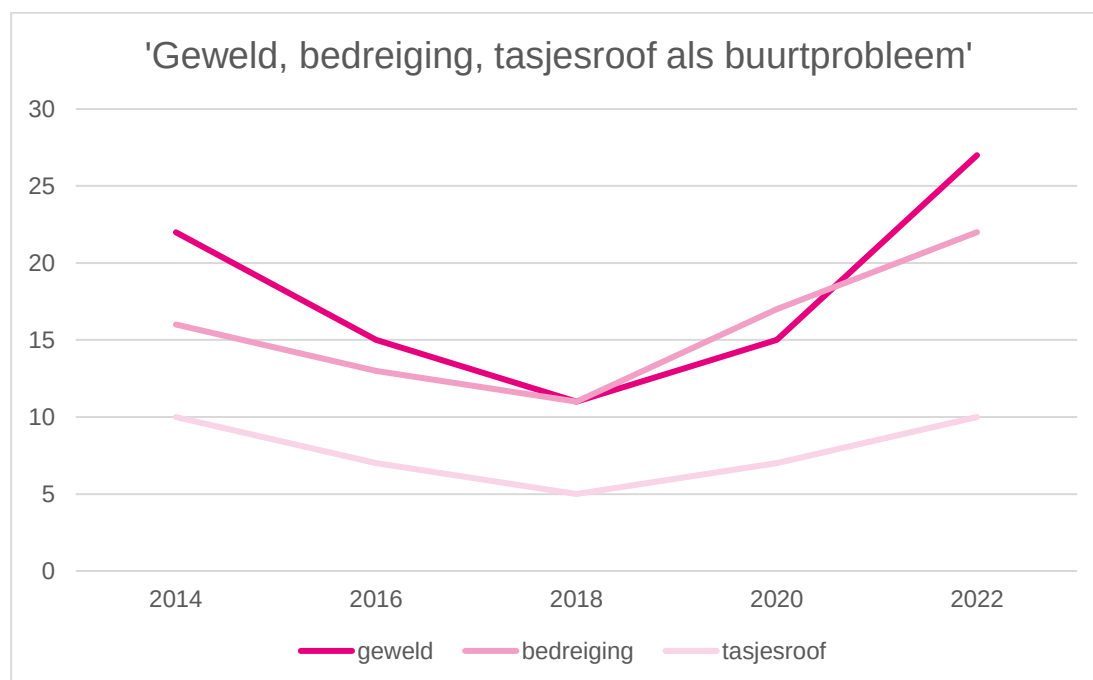
Figuur 6.4 Ontwikkeling van het percentage jonge bewoners in Beverwaard dat zegt zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt in vergelijking met bewoners uit andere leeftijdsgroepen (Wijkprofiel, 2022)

Figuur 6.5 Ontwikkeling score op Geweld – Subjectief Beverwaard (Wijkprofiel, 2022)

Figuur 6.6 Ontwikkeling van het percentage Beverwaarders dat aangeeft dat het buurtprobleem geweld vaak voorkomt (Wijkprofiel, 2022)

Figuur 6.7 Ontwikkeling van het percentage Beverwaarders dat aangeeft het afgelopen jaar zelf slachtoffer te zijn geweest van geweld

